

Obsah

doc. Ing. Eva Romančíková, CSc. / **Smernica Európskej únie o obchodovaní so skleníkovými plynmi** / 2
 Ing. Andrej Slížik / **Zrušenie 10- a 20-halierových mincí v Slovenskej republike** / 6

LEGISLATÍVA

Mgr. Peter Baláž, DESS-Master / **Započítanie na finančných trhoch – 3. časť**
 – **Započítanie v konkurznom konaní** / 8

POSTREHY – PODNETY

JUDr. Soňa Kubincová / **Bude aj na Slovensku bankové právo samostatným odvetvím právneho poriadku?** / 13

KOMERČNÉ BANKOVNÍCTVO

Peter Badík / **Využitie metódy VAR na meranie trhových rizík**
 a **výpočet kapitálovej primeranosti – 2. časť** / 15

HISTÓRIA

doc. Dr. Ing. Vladimír Valach / **44 rokov v bankovníctve – Kaleidoskop udalostí, osobností a križovatiek – 4. časť** / 20

PAMÄTNÉ MINCE

Ing. Dagmar Flaché / **Pamätná strieborná minca Ochrana prírody a krajiny – Národný park Slovenský kras** / 23

ADRESÁR BÁNK / 24

Z ARCHÍVU NBS

Mgr. František Chudják / **Tekovská ľudová banka** / 28

INFORMÁCIE

Z rokovania Bankovej rady NBS / 29

Tlačové správy / 30

Tlačové správy ECB / 31

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR / 32

BIATEC

Odborný bankový časopis
marec 2005

Vydavateľ: Národná banka Slovenska

Redakčná rada: Ing. Ivan Šramko (predseda),
 Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barliková,
 prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik,
 Ing. Jozef Kreutz, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.,
 doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
 Ing. Monika Siegelová, doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia: šéfredaktorka: Mgr. Soňa Babincová
 ☎ 5787 2150, fax: 5787 1128

zástupkyňa šéfredaktorky: Ing. Alica Polóniyová

☎ 5787 2153

výtvarná redaktorka: Anna Chovanová

☎ 5787 2152

Adresa redakcie: Národná banka Slovenska
 redakcia BIATEC, Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia: ☎ 5787 2150

e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku: 21 Sk. Poštovné hradí predplatiteľ.

Ročné predplatné: 252 Sk

Tlač: i + i print, spol. s r. o.

Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Objednávky na predplatné v SR a do zahraničia,

reklamácie, distribúcia: ☎ 5728 0368, fax: 5556 5535

VERSUS, a. s., Expedičné stredisko,

Pribinova 21, 819 46 Bratislava

e-mail: expedicia@versusprint.sk

Termín odovzdania rukopisov: 7. 3. 2005

Dátum vydania: 21. 3. 2005

Registračné číslo: MK SR 698/92

ISSN 1335 - 0900

Foto na obálke: Pamätná strieborná minca, Národný park
 Slovenský kras

A full English-language version of this paper is available
 on the web site of the National Bank of Slovakia:
<http://www.nbs.sk>

Anglická verzia časopisu je publikovaná na internetovej stránke
 Národnej banky Slovenska: <http://www.nbs.sk>

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek reprodukcie tohto
 časopisu alebo jeho časti a iné publikovanie vrátane jeho elek-
 tronickú formy nie sú povolené bez predchádzajúceho písom-
 ného súhlasu vydavateľa.

SMERNICA EURÓPSKEJ ÚNIE O OBCHODOVANÍ SO SKLENÍKOVÝMI PLYNMÍ

doc. Ing. Eva Romančíková, CSc.
Národohospodárka fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Akademická úvaha obchodovať s emisnými právami vychádzala z predpokladu, že úrad zodpovedný za ochranu životného prostredia vydá určitý počet obchodovateľných povolení na vypúšťanie emisií do ovzdušia. Obchod s týmito právami sa uskutoční tak, že znečisťovatelia s nízkymi nákladmi na zníženie emisií budú emisné povolenia predávať, zatiaľ čo znečisťovatelia, ktorí budú mať vysoké náklady na zníženie emisií v ovzduší budú v prípade ich potreby povolenia na vypúšťanie emisií kupovať. Konečným výsledkom podľa akademického návrhu mal byť rovnaký rozsah zníženia zaťaženia životného prostredia, pričom toto zníženie by sa malo zabezpečiť s minimálnymi nákladmi.

Prvé programy obchodovania so skleníkovými plynmi sa začali uplatňovať v USA na začiatku 70-tych rokov 20. storočia. V tomto období sa obchodovalo s právom na znečistenie ovzdušia, ale i s právom využívať statky životného prostredia akými je voda a pôda. Súčasnosť charakterizuje stav, keď systémy s obchodovateľnými povoleniami na znečistenie sú už uplatňované v rôznych modifikovaných formách v aplikáciách na rôzne druhy škodlivých látok, ktoré negatívne ovplyvňujú kvalitu ovzdušia, vody a pôdy.

Uplatnenie funkčného systému obchodovania s emisnými právami predpokladá stanoviť:

- Ciel' programu – to znamená znížiť zaťaženie životného prostredia – jeho vybranej zložky s minimálnymi nákladmi. Tento cieľ je možné odvodiť od emisných a imisných ukazovateľov. Stanovenie maximálne prípustného množstva vypúšťaných emisií (limit) sa považuje za environmentálny cieľ, ktorý má najširšie uplatnenie.
- Obchodovateľnú komoditu – ide o špecifikáciu predmetu obchodu, ktorá vyplýva z cieľa programu, tzn. zníženia zaťaženia vybranej zložky životného prostredia (ovzdušie, voda, pôda) určitým druhom emisií (komoditou).
- Pridelenie emisných práv.

Prax a prístupy pridelovania emisných práv

V praxi sa uplatňujú nasledujúce prístupy pridelovania emisných práv:

- Historické emisie – ide o metódu bezplatného pridelovania emisných práv (kvót) na základe produkovaných emisií v predchádzajúcich rokoch. Ich výška sa môže vyčíslť ako priemer, maximálna alebo minimálna hodnota, alebo aj ako priemer zvýšený o tzv. koeficient rozvoja. Pri existencii údajovej základne táto metóda umožňuje pomerne jednoduchým spôsobom stanoviť výšku pridelovaných emisií a zároveň obmedziť možnosť zneužitia pridelovania emisných práv. Negatívum uplatnenia takejto alo-

kácie vlastníckych práv je, že absentuje cenový signál, ktorý by reflektoval nákladovosť na zníženie emisií v ovzduší u jednotlivých znečisťovateľov.

- Aukcie – predstavujú metódu, pri ktorej sa emisné „kvóty“ získavajú na aukcii. To znamená, znečisťovatelia (emitenti) platia za vlastné emisie, ktoré by pri uplatnení predchádzajúceho spôsobu alokácie emisných práv získali zadarmo. Tento spôsob pridelovania emisných práv je výhodný pre štátnu správu z dôvodu, že jej umožní získať finančné zdroje, ktoré by mohla následne využiť v prospech financovania environmentálnych opatrení.

- Aktualizované „historické emisie“ – ide o kombinovanú metódu, ktorá využíva údaje z vývoja historických emisií s tým, že časový interval sa spružňuje. To znamená, ak sa pre daný rok množstvo kvót stanovilo na základe emisií, napr. z predchádzajúcich dvoch rokov, na nasledujúci rok sa na stanovenie výšky emisie využívajú údaje, ktoré sú o rok novšie. Množstvo pridelovaných emisných kvót závisí tak od množstva emisií, ktorých výška má väzbu na aktualizovaný objem emisií.

Pri tejto metóde podniky môžu uprednostniť aj výraznejšie zvýšenie emisií v prípade, ak sa s tým spája zvýšenie objemu produkcie a následne i zisku. Naproti tomu pri metóde historických emisií a aukcií podniky budú koncentrovať pozornosť na zníženie emisií, pričom rozsah ich zníženia budú porovnávať k výške nákladov, ktoré musia vynaložiť na ich zníženie a ziskom z predaja emisných práv.

- Kombinovaná metóda alokácie – ide o metódu alokácie, pri ktorej sa časť emisných kvót distribuuje na základe historických emisií a zvyšok sa kupuje na aukcii. Pri uplatnení tejto metódy sa v prvej fáze môže rozdelenie emisných práv vykonať výlučne s uplatnením princípu „historických emisií“. V neskoršom období sa zvyšuje podiel emisných práv získaných ich kúpou na aukcii.

• Systém založený na kreditoch redukcie emisií v ovzduší – tento systém sa uplatňuje tak, že zdroje získajú kredity na zníženie škodlivých látok v ovzduší vtedy, ak vypustia menej emisií, než je stanovený zákonný limit alebo inak definovaný základ.

• Systém „celkový limit a obchodovanie“ (cap and trade) – funguje tak, že poverený úrad určí na určité obdobie celkový strop vypúšťaných emisií (cap), ktoré sú v súlade so zdravotnými a environmentálnymi normami. Toto množstvo je na základe určitého kľúča pridelené jednotlivým znečisťovateľom. Znečisťovateľ takto získava emisné právo. V prípade, že zníži emisie vo svojom podniku pod stanovenú úroveň, potom môže svoje právo emitovať „zvyšné emisie“ predat, alebo ak emituje viac emisií ako je jeho pridelené emisné právo, potom si musí právo na ich emitovanie kúpiť.

Rozsah obchodovania s emisiami

Obchodovanie s emisiami sa môže obmedziť buď na jednu firmu, koncern, región, štát, ale môže ísť aj o medzinárodný obchod. Determinantou, ktorá ovplyvňuje rozsah obchodov, je druh škodliviny. To znamená, ak ide o škodlivinu, ktorá má negatívne vplyvy aj na väčšie vzdialenosti, je vhodné aj medzinárodné obchodovanie.

Disponovanie s emisným právom

Vlastník emisného práva ho môže v prípade, že ho nevyužije, presunúť do ďalšieho obdobia, to znamená, môže ho deponovať (banking). Ak sa rozhodne pre jeho predaj, sprostredkovateľmi predaja emisných práv sú v ekonomicky vyspelých krajinách brokerské firmy a burza. Vlastník emisného práva z jeho predaja získava dodatočný výnos.

Funkčnosť trhu s emisnými právami ovplyvňuje:

- existencia environmentálnych technológií umožňujúcich znižovať emisie,
- aktívny trh s viacerými kupujúcimi a predávajúcimi, umožňujúci transparentné generovanie ceny emisií,
- schopnosť úradov zodpovedných za kontrolu znečistenia – musia byť schopné monitorovať emisie,
- obchodovaná komodita musí mať trvalý dopad na geografickú oblasť,
- trhové pravidlá musia byť jednoduché a prehľadné, vyúsťujúce tak do nízkych transakčných nákladov.

Príprava na obchodovanie so skleníkovými plynmi v SRN

V spolkovej krajine Hessensko založili fond vo výške 1,3 mil. EUR, ktorého zakladateľmi sú: spolková krajina Hessensko, Deutsche Ausgleichsbank, Deutsche Telekom a Dresdnerbank. Zámer založenia fondu bol pripraviť sa na systém obchodovania s emisiami, tzn. nacvičiť mechanizmus obchodovania s emisiami a zmapovať podmienky

a zistiť úskalia, ktoré môžu vzniknúť v spojitosti s účasťou malých a stredných podnikateľov.

Celý manažment príprav sa realizuje v rámci tzv. „Hessentendera“. Záujemci o účasť v „Hessentendre“ musia mať sídlo alebo pobočku v spolkovej krajine Hessensko, pričom sú povinní realizovať opatrenia na zníženie emisií v Nemecku:

- zvýšením hospodárnosti využitia paliva,
- zmenou paliva,
- stavebnými opatreniami (zateplenie),
- využitím obnoviteľných zdrojov energie,
- znížením emisií CH₄ (len pri Joint Implementation).

Iné formy zníženia emisií sa v Hessentendri nezohľadňujú.

Zájemcovia o účasť v Hessentendri majú povinnosť odoslať návrhy svojich projektov správcovi Hessentendra, ktorým je Deutsche Ausgleichsbank. Deutsche Ausgleichsbank posudzuje návrhy projektov v zmysle prijatých kritérií. Medzi váhovo významné kritériá projektu sa zaraďujú:

- technická jednoduchosť a finančná náročnosť projektu (75 %),
- existencia environmentálnych manažérskych systémov v podniku,
- rýchlosť a aplikovateľnosť.

V prípade, že projekt spĺňa stanovené kritériá, jeho predkladatelia sú vyzvaní na vypracovanie ponuky. Skôr však, ako predkladateľ projektu odovzdá vypracovanú ponuku, musí certifikačná spoločnosť verifikovať zníženie emisií.

Proces výberu ponúk z predložených projektov v Hessentendri prebieha v rámci aukcie, kde je stanovené cenové rozpätie od 2 – 10 EUR t/CO₂. Tender v rámci aukcie odkúpi 60 % ponúkaných znížených emisií. Zvyšných 40 % je možné ponúknuť na trh forwardov.

Za odkúpené znížené emisie vyplatí Hessentender 80 % ich ceny. Zvyšných 20 % sa vypláca až po ukončení projektu. Maximálne množstvo odkúpených emisií je 50 000 t/CO₂, s tým, že zaplatená čiastka nesmie prevýšiť hodnotu 100 000 EUR.

Predkladatelia projektu musia dokladovať dispozičné právo na znížené emisie, a to na priame, nepriame a pri Joint Implementation i na CH₄.

Dokladom o priamom emisnom znížení je, že predkladateľ projektu je aj prevádzkovateľ závodu, v ktorom dochádza k zníženiu emisií alebo k zmene používaných palív. Nepriame emisné zníženie vzniká spotrebou tepla alebo elektrického prúdu v mieste predkladateľa projektu. Emisie však pochádzajú zo zdrojov, ktoré nie sú prevádzkované predkladateľom projektu. Môže ísť napr. o využitie zbytkového tepla, zníženie odberu tepla optimalizáciou výrobného procesu a pod. Projekty sa museli realizovať do 31. 12. 2004.

V prípade, ak sa realizáciou projektu nedosiahne zmluvne dohodnuté zníženie emisií, účastník Hessentendra má povinnosť odkúpiť si potrebné množstvo emisií od ostat-

ných účastníkov Hessentendra a previesť ich do vlastníctva Hessentendra. Ak odkúpenie emisií nebude možné, je povinný zaplatiť kúpnu cenu za celé chýbajúce množstvo a navyše pokutu vo výške dvojnásobku kúpnej ceny.

EÚ a smernica o obchodovaní so skleníkovými plynmi

Európska únia prijatím VI. environmentálneho akčného programu považuje ochranu ovzdušia za svoju prioritu a uplatnenie systému obchodovania s emisiami ako ekonomický nástroj, ktorý umožní dosiahnuť stanovený cieľ s minimálnymi spoločenskými nákladmi.

Takýto prístup Európskeho spoločenstva je v intenciách Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, ktorého cieľom je stabilizácia koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére na úrovni, ktorá zabráni nebezpečnému antropogennému zasahovaniu do klimatického systému. V spojitosti s prihlásením sa ku Kjótskemu protokolu sa Európske spoločenstvo (ďalej „Spoločenstvo“) zaviazalo spoločne znížiť o 8 % počas rokov 2008 – 2012 emisie skleníkových plynov v porovnaní so stavom k roku 1990¹.

Systém obchodovania so skleníkovými plynmi v Spoločenstve upravuje Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady².

V zmysle smernice prevádzkovatelia činností v oblasti energetiky, výroby a spracovania železných kovov, priemyslu nerastných surovín a iných musia byť od 1. 1. 2005 vo všetkých členských štátoch EÚ držiteľom povolenia na emisie skleníkových plynov, ktoré vydáva príslušný orgán. Povolenie sa môže vzťahovať na jedno alebo viac zariadení v tej istej prevádzkárni, ktoré prevádzkuje jeden prevádzkovateľ. Podmienkou na vydanie povolenia je, že prevádzkovateľ bude schopný monitorovať emisie, podávať správy a prijať záväzok každoročne odovzdať kvóty v množstve, ktoré sa bude rovnať emisiám vypúšťaným zo zariadenia.

Navyše, povinnosťou prevádzkovateľa bude informovať príslušný orgán o prípadných zmenách pri vykonávaní činností, ktoré môžu vyústiť do nutnosti aktualizovať už vydané povolenie na emisie skleníkových plynov.

Kvantifikácia množstva vydaných a pridelených emisných kvót

Celkové plánované množstvo vydaných a pridelených emisných kvót sa má kvantifikovať v národnom alokačnom pláne, ktorý si vypracuje každá krajina na obdobie (3 až 5 rokov). Návrh na rozdeľovanie emisných kvót pre-

vádzkovateľom sa stane súčasťou národného alokačného plánu.

Národné alokačné plány sa zasielajú Komisii a ostatným členským štátom. Ich posúdenie vykoná Komisiou poverený výbor, ktorý môže plán ako celok alebo len jeho časť odmietnuť z dôvodu, že neboli dodržané kritéria stanovené na jeho vypracovanie.³

Forma pridelenia emisných kvót

V zmysle Smernice pre prvé trojročné obdobie bude pridelenie emisných kvót bezplatné. V druhom období (2008 – 2012) bezplatne pridelené emisné kvóty by mali tvoriť minimálne 90 % z ich celkového objemu.

Množstvo celkových kvót a ich pridelenie

Pre trojročné obdobie začínajúce **1. januára 2005 má povinnosť každý členský štát** prijať rozhodnutie o celkovom množstve vydaných kvót a o ich pridelení prevádzkovateľom zariadení. Rozhodnutie musí vychádzať zo Spoločenstvom potvrdeného alokačného plánu, pričom musí byť prijaté 3 mesiace pred začatím prvého obchodovacieho obdobia a jeden rok pred začatím ďalších obchodovacích období. Pri pridelení emisných kvót sa musí ponechať priestor na prístup ku kvótam aj novým účastníkom.

Celkové množstvá kvót sa budú na jednotlivé roky rozdeľovať proporcionálne v termíne do 28. februára daného roku. V prípade nepredvídaných okolností bude možnosť, aby členský štát požiadal komisiu o vydanie dodatočných kvót na určité zariadenie. Ak komisia žiadosti vyhovie, takéto dodatočne vydané kvóty budú neprenosné.

Prenos, odovzdanie a zrušenie kvót

Prenos emisných kvót bude možný medzi fyzickými a právnickými osobami Spoločenstva a fyzickými a právnickými osobami z tretích krajín, ktoré budú takéto emisné kvóty akceptovať. Znamená to, že členské štáty si emisné kvóty, ktoré vydal iný štát, budú vzájomne akceptovať, t. j. započítavať do plnenia záväzkov prevádzkovateľa, ktorý je ich vlastníkom.

Prevádzkovateľ každého zariadenia bude mať povinnosť do 30. apríla každého roka odovzdať také množstvo kvót, ktoré sa bude rovnať celkovým emisiám, vyprodukovaným jeho zariadením počas predchádzajúceho kalendárneho roka. Následne budú tieto kvóty zrušené. Znamená to, že získané kvóty na emisie budú môcť prevádzkovatelia využiť len počas obdobia ich platnosti.

Po ukončení prvého obdobia obchodovania v termíne k 31. 4. 2008 sa neodovzdané a nezrušené emisné kvóty

¹ Súhlas Spoločenstva s plnením záväzkov znížiť antropogénne emisie skleníkových plynov v zmysle Kjótskeho protokolu spoločne je v súlade s rozhodnutím 2002/358/ES.

² Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003, ktorou sa ustanovuje systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve a ktorou sa mení a dopĺňa smernica rady 96/61/ES.

³ V SR zákon č. 572/2004 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami a o zmene a doplnení niektorých zákonov zrušuje vyhlášku Ministerstva životného prostredia SR č. 60/2003 Z. z., ktorou sa ustanovili národné emisné stropy a emisné kvóty.

stanú nepotrebnými. Takýto prístup sa bude uplatňovať aj v ďalších obdobiach.

Európske spoločenstvo uvažuje s tým, že od roku 2008 budú mať členské štáty možnosť dodatočne zapojiť do obchodov s emisnými kvótami aj širší okruh činností, ako aj rozšíriť okruh emisií, avšak len za predpokladu, že ich zapojenie schváli Komisia.

Spoločenstvo tiež chce uzatvoriť dohody s tretími krajinami, ktoré ratifikovali Kjótsky protokol za účelom vzájomného uznávania kvót. Výnimku na dočasné vylúčenie určitého zariadenia a činnosti zo systému obchodovania s emisiami udeľuje Komisia. Rozhodnutie Komisie o takejto žiadosti bude vychádzať zo snahy nedopustiť narušenie konkurencieschopnosť vnútorného trhu.

Združovanie

Prevádzkovatelia, ktorí vykonávajú jednu z činností v oblasti energetiky, výroby a spracovania železných kovov, priemyslu nerastných surovín, výroby buničiny z dreva, papiera a lepenky, si musia vytvoriť združenie zariadení na neurčité obdobie.

Reprezentant združenia – zmocnenec prevezme vydané celkové množstvo vydaných emisných kvót a bude zodpovedný za odovzdávanie kvót zodpovedajúcim celkovým emisiám zo zariadení do združenia.

Od roku 2008 Spoločenstvo plánuje začať aj s medzinárodným obchodovaním s emisnými kvótami. V tejto spojitosti zvažuje s využitím projektových mechanizmov vrátane Spoločného plnenia záväzkov (Joint Implementation). Tento mechanizmus umožňuje krajine, ktorá má problémy s dosiahnutím splnenia svojho záväzku, investovať do projektu v inej krajine, pričom dosiahnuté zníženie emisií si krajina na základe dohovoru rozdeľuje. Tá krajina, ktorá investovala, si zníži zo svojej národnej bilancie skleníkových plynov dohodnuté množstvo. Krajina, do ktorej sa investovalo, si zase dohodnuté množstvo vyprodukovaných emisií zvýši o to množstvo, ktoré prevedie do krajiny investora. Tento obchod bude možné realizovať len vtedy, ak obe krajiny sú zahrnuté do Prílohy I. Rámcového dohovoru.

Mechanizmus čistého rozvoja (Clean Development Mechanism) sa bude realizovať podobne ako mechanizmus spoločného plnenia záväzkov s tým rozdielom, že redukcia emisií sa môže realizovať mimo štáty, ktoré sú uvedené v Prílohe I. Rámcového dohovoru.

Medzinárodné emisné obchodovanie (International Emissions Trading) upravuje článok 17 Protokolu. V zmysle tohto článku sa emisného obchodovania môžu zúčastniť všetky krajiny, ktoré sledujú zámer znížiť emisie.

Monitoring a podávanie správ o škodlivých látkach v ovzduší

V spojitosti s monitoringom a podávaním správ o emisiách bude mať každý prevádzkovateľ zariadenia povinnosť každoročne, po skončení kalendárneho roku, podať

správu o emisiách z prevádzkovaného zariadenia poverenému orgánu.

Správy zostavené prevádzkovateľom musia byť overené. Overovateľ v overení potvrdí súlad, resp. nesúlad s vopred stanovenými kritériami (pozri Príloha V. predmetnej smernice). V prípade, ak overovateľ zistil nesúlad so stanovenými kritériami, takýto prevádzkovateľ nemôže uskutočňovať ďalšie prenosy kvót, a to dovtedy, pokiaľ v správe nebude konštatovaný súlad so stanovenými kritériami.

Pokuty

V prípade porušenia národných predpisov týkajúcich sa systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov budú sa uplatňovať pokuty. EÚ chce zverejňovať mená tých prevádzkovateľov, ktorí budú porušovať požiadavky kladené na odovzdávanie kvót. V prípade neodovzdania kvót výška pokuty bude 100 EUR za každú tonu ekvivalentu oxidu uhličitého emitovaného zariadením. Chýbajúce emisné kvóty musí prevádzkovateľ odovzdať pri ich nasledovnom ročnom zúčtovaní. V prvom trojročnom období emisných obchodov bude výška pokuty za prekročenie emisnej kvóty znížená na čiastku 40 EUR za tonu ekvivalentu oxidu uhličitého emitovaného zariadením.

Informácie o pridelení kvót a správy o emisiách budú verejnosti prístupné. Obmedzenia sa budú týkať len vybraných ustanovení Smernice 2003/4/ES90/313/EHS. Členské štáty v spojitosti s implementáciou tejto smernice majú povinnosť:

- určiť orgán, resp. orgány zabezpečujúce implementáciu Smernice,
- vytvoriť a doplňovať register kvót vydaných, držaných, zobchodovaných, zrušených,
- zabezpečiť prístup verejnosti k registrom.

Povinnosťou členských štátov je zasielať Komisii správu o uplatňovaní Smernice.

Ústredného správcu, ktorý bude viesť protokol o uskutočnených transakciách, tzn. zaznamenávať prenos, vydanie a zrušenie kvót, určí Komisia. Navyše, povinnosťou ústredného správcu je vykonávať kontrolu uskutočnených transakcií, pričom v prípade vzniku nezrovnalostí bude mať povinnosť informovať dotknutý štát v tom smere, aby nezaregistroval transakcie kvót dovtedy, kým nedôjde k objasneniu vzniknutých nezrovnalostí.

Záver

Vstup Slovenska do Európskej únie otvára aj pre našu krajinu priestor na obchodovanie so skleníkovými plynmi. Poznanie mechanizmov fungovania takýchto obchodov, ich legislatívneho rámca, ale aj obmedzení a úskalí, ktoré v spojitosti s ich realizáciou vyplývajú, považujeme za dôležité nielen pre podnikateľskú sféru, ale aj sprostredkovateľov. Preto je treba týmto obchodom venovať pozornosť zo strany všetkých zúčastnených subjektov.

ZRUŠENIE 10- A 20-HALIEROVÝCH MINCÍ V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Ing. Andrej Slížik, Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska má ako emisná banka zo zákona výhradné právo vydávať bankovky a mince a riadiť hotovostný peňažný obeh. Podľa § 17c ods. 1 zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení zákona NR SR č. 149/2001 Z. z. môže Národná banka Slovenska vyhlásiť za neplatné a stiahnuť z obehu bankovky a mince, ktoré vydala, a nahradiť ich výmenou za iné bankovky a mince, a tak racionalizovať štruktúru hotovostného peňažného obehu.

Už v roku 2001 sa Národná banka Slovenska intenzívne začala zaoberať riešením neustále sa prehľbujúceho rozdielu medzi nákladmi na razbu halierových mincí a hodnotou ich reálnych peňažných zostatkov¹.

Celkové náklady na výrobu mince v nominálnej hodnote 10 halierov boli v roku 2002 až 29 halierov, kým hodnota reálneho peňažného zostatku tejto mince bola 4 haliere, celkové náklady na výrobu mince v nominálnej hodnote 20 halierov boli v roku 2002 až 34 halierov, kým hodnota jej reálneho peňažného zostatku bola 8 halierov.

Vysoké množstvo 10- a 20-halierových mincí v obehu² bolo dôsledkom skutočnosti, že väčšina týchto mincí bola „mincami len na jedno použitie“, t. j. zúčastnili sa obehu len raz. Národná banka Slovenska vydávala 10- a 20-halierové mince do obehu, evidenčne v ňom zostávali, ale reálne sa obehu nezúčastňovali. To znamená, že do Národnej banky Slovenska sa už nevrátili a teda nebolo možné ich opätovne emitovať.

Pomer medzi množstvom mincí v nominálnej hodnote 10 a 20 halierov vydaných do obehu a ich prijatým množstvom z obehu bol dlhodobo 2 : 1.

Uvedené fakty iba potvrdzovali, že 10- a 20-halierové mince sa prakticky v obehu „strácali“.

Z troch funkcií peňazí 10- a 20-halierové mince plnili už len funkciu účtovnej jednotky, a aj to len čiastočne. Zostávajúce dve funkcie obeživa a uchovávateľa hodnoty vzhľadom na uvedené skutočnosti, ako aj na zmenu štruktúry cien a rastúci význam bezhotovostných platieb už prestali plniť.

Národná banka Slovenska uskutočnila informačnú kampaň v médiách, kde predstavila svoj zámer racionalizovať hotovostný peňažný obeh a zrušiť 10- a 20-haliero-

vé mince. Zorganizovala pracovné stretnutia, na ktorých sa zúčastnili okrem iných účastníkov peňažného obehu aj Asociácia bánk, niektoré komerčné banky, Slovnaft, a. s., Shell Slovakia, s. r. o., Prima, Zdroj, COOP Jednota Slovakia, Združenie priemyselných zväzov, Združenie slovenských spotrebiteľov, Slovenský zväz spotrebiteľských družstiev.

Po zohľadnení výsledkov informačnej kampane, právnych predpokladov zrušenia halierových mincí, predpokladaného dopadu na infláciu, dane, štátny rozpočet a s ohľadom aj na budúcu aproximáciu slovenskej meny k jednotnej európskej mene euro sa Národná banka Slovenska rozhodla zrušiť platnosť 10- a 20-halierových mincí v hotovostnej forme k 31. decembru 2003.

Národná banka Slovenska pôvodne predložila na diskusiu návrh na zrušenie všetkých halierových mincí (10, 20 a 50 halierov) s tým, že z hľadiska hotovostného peňažného obehu sa 50-halierová minca javí ako potrebná. K jej názoru sa pripojili aj predstavitelia niektorých oslovených organizácií, ktorí sa zúčastňovali na celom procese. Tí argumentovali, že 50-halierová minca ešte dokazuje svoju životaschopnosť a jej zrušenie by nevyhnutne viedlo k nárastu cenovej hladiny.

Národná banka Slovenska po dôkladných analýzach zdôraznila, že existencia 50-halierovej mince je opodstatnená i z dôvodu budúceho prechodu na euro. Prechod na spoločnú európsku menu nás s veľkou pravdepodobnosťou čaká k 1. januáru 2009. Dnes síce presne nevieme určiť, aký bude výmenný kurz slovenskej koruny voči euru, z dôvodu čo najpresnejšieho vyjadrenia eura slovenskou korunou je však vhodné, aby mince najnižších nominálnych hodnôt oboch mien približne hodnotovo navzájom korešpondovali.

Jedným z najdôležitejších právnych predpokladov pri zrušení 10- a 20-halierových mincí, ktoré bolo treba vyriešiť, bolo zaokrúhľovanie cien a tiež zaokrúhľovanie daní, ktoré sú zahrnuté v cenách. Tento problém vyriešili novelizácie niektorých daňových zákonov a hlavne záko-

¹ Hodnota reálneho zostatku mince v ľubovoľnom roku je definovaná ako jej nominálna hodnota delená koeficientom inflácie od 31. 12. 1992 do tohto roku vrátane.

² V roku 2003 pripadalo na jedného obyvateľa 59 kusov 10-halierových a 51 kusov 20-halierových mincí.

na NR SR č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov, ktorý upravil spôsob zaokrúhľovania celkovej ceny nákupu pri hotovostnej platbe podľa matematických pravidiel na najbližšiu platnú mincu.

Čo s neplatnými mincami?

Od 1. januára 2004 do 31. decembra 2004 občania mohli neplatné 10- a 20-halierové mince bezodplatne vymieňať v Národnej banke Slovenska, v bankách a v pobočkách zahraničných bánk. Od 1. januára 2005 do 31. decembra 2008 je možné neplatné 10- a 20-halierové mince vymieňať už len v Národnej banke Slovenska. Po tomto termíne ich výmena už nebude možná.

Neplatné 10- a 20-halierové mince sa v Národnej banke Slovenska po spracovaní³ zabalili do špeciálnych veľkokapacitných obalov a pripravili na demonetizáciu.

Začiatkom roku 2004 Národná banka Slovenska formou užšej súťaže vybrala spoločnosť, ktorá neplatné 10- a 20-halierové mince demonetizuje tavením. Výsledným produktom po takomto hutníckom spracovaní je zliatina hliníka, ktorá sa odlieva do ingotov⁴. Spoločnosť, ktorá demonetizáciu vykonáva, ingoty aj odkupuje. Predpokladáme, že posledná tavba sa uskutoční v roku 2009.

K 31. januáru 2005 sa z obehu do Národnej banky Slovenska vrátilo 47,89 miliónov kusov 10-halierových mincí a 52,68 miliónov kusov 20-halierových mincí. Pri 10-halierových minciach táto hodnota predstavuje 15,06 % a pri 20-halierových minciach 19,19 % z ich celkového obehu k 31. 12. 2003. Tým sa naplnili i odhady Národnej banky Slovenska o množstvách, ktoré sa do NBS vrátia.

Záverom môžeme konštatovať, že zrušenie 10- a 20-halierových mincí znamená racionalizáciu celého hotovostného peňažného obehu v oblasti nákladov, a to pre všetkých jeho účastníkov. Dôležitým benefitom pre Národnú banku Slovenska je aj uvoľnenie skladovacích kapacít trezorov, ktoré budú veľmi potrebné pri prechode na euro. V neposlednom rade neexistencia 10- a 20-halierových mincí v obehu zrýchli obslužný čas klientov a zákazníkov pri hotovostných platbách.

³ Spracovanie znamená kontrolu ich pravosti, fyzickej spôsobilosti a množstva.

⁴ Blok odliateho kovu určený na ďalšie spracovanie.

Množstvo 10-halierových mincí vrátených z obehu do NBS

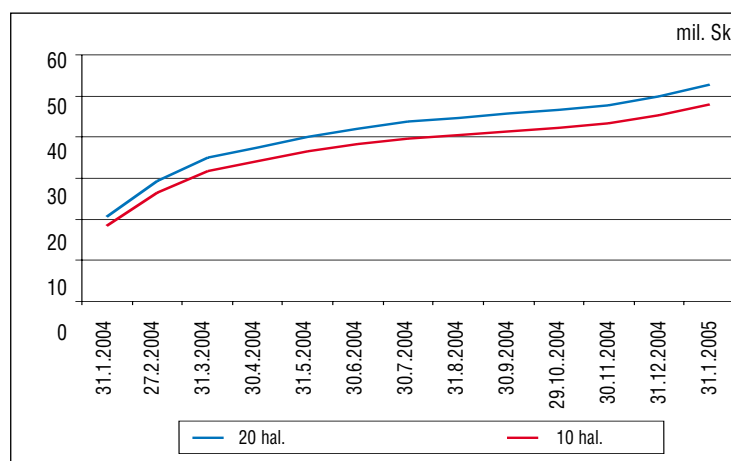
Dátum	Kumulovaný prírastok		% vrátených mincí z ich celkového obehu k 31. 12. 2003
	v mil. ks	v tonách	
30. 1. 2004	18,47	13,30	5,81
27. 2. 2004	26,58	19,13	8,36
31. 3. 2004	31,85	22,93	10,02
30. 4. 2004	34,19	24,62	10,75
31. 5. 2004	36,50	26,28	11,48
30. 6. 2004	38,27	27,55	12,03
30. 7. 2004	39,72	28,60	12,49
31. 8. 2004	40,57	29,21	12,75
30. 9. 2004	41,40	29,81	13,02
29. 10. 2004	42,36	30,50	13,32
30. 11. 2004	43,35	31,21	13,63
31. 12. 2004	45,26	32,59	14,23
31. 1. 2005	47,89	34,48	15,06

Množstvo 20-halierových mincí vrátených z obehu do NBS

Dátum	Kumulovaný prírastok		% vrátených mincí z ich celkového obehu k 31. 12. 2003
	v mil. ks	v tonách	
30. 1. 2004	20,52	19,49	7,47
27. 2. 2004	29,30	27,83	10,67
31. 3. 2004	35,08	33,33	12,78
30. 4. 2004	37,54	35,66	13,67
31. 5. 2004	40,06	38,06	14,59
30. 6. 2004	42,08	39,97	15,32
30. 7. 2004	43,69	41,51	15,91
31. 8. 2004	44,70	42,46	16,28
30. 9. 2004	45,75	43,46	16,66
29. 10. 2004	46,72	44,38	17,02
30. 11. 2004	47,77	45,38	17,40
31. 12. 2004	49,85	47,36	18,16
31. 1. 2005	52,68	50,05	19,19

Poznámka: V tabuľkách nie sú uvedené množstvá mincí v zásobách NBS k 31. 12. 2003

Množstvo 10 a 20-halierových mincí vrátených z obehu

ZAPOČÍTANIE NA FINANČNÝCH TRHOCH

3. ČASŤ

ZAPOČÍTANIE V KONKURZNOM KONANÍ

Mgr. Peter Baláž, DESS-Master*

Druhá časť cyklu článkov o započítaní na finančných trhoch sa venovala predpokladom na započítanie vzájomných pohľadávok medzi solventnými stranami. Táto časť sa zaoberá započítaním pohľadávok voči osobe v konkurze podľa zákona o konkurze a vyrovnaní alebo podľa nového zákona o konkurze a reštrukturalizácii.¹ V nasledujúcej štvrtnej časti si upresníme niekoľko osobitostí započítania medzi stranami, ktoré sú vo finančných ťažkostiach, avšak z pohľadu iných konaní než konkurz.

Konkurzné konanie prejde od 1. januára 2006 podstatnými zmenami, keďže k tomuto dňu má nadobudnúť účinnosť zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Počas roku 2005 však ešte bude platiť aj pôvodná právna úprava zákona o konkurze a vyrovnaní, a preto sa v tomto článku venujeme súčasne platnej i novej právnej úprave.

Slovenská právna úprava

Súčasný stav. Podľa § 14 písm. i) zákona o konkurze a vyrovnaní je započítanie pohľadávky úpadcu s pohľadávkou veriteľa úpadcu zakázané, aj keď by táto pohľadávka bola inak započítateľná. Tento zákaz spôsobuje podstatné ťažkosti pri obchodoch na finančných trhoch hlavne v oblasti derivátov a štruktúrovaných financií. Tie sú totiž charakteristické tým, že sa zmluvné strany snažia prostredníctvom kombinácií viacerých finančných nástrojov dosiahnuť výslednú finančnú pozíciu, ktorá pre ne predstavuje optimálny vzťah medzi rizikom investície a jej výnosom.

Výsledná finančná pozícia je rozdielom medzi dlhými a krátkymi pozíciami, čiže zjednodušene

medzi záväzkami danej osoby a jej pohľadávkami. Ak sa však zakáže započítanie v konkurze a vyrovnaní, takúto pozíciu nebude možné prakticky vytvoriť. Existuje tak riziko, že solventná strana bude musieť splniť svoje záväzky, zatiaľ čo nesolventná strana svoje záväzky nesplní alebo ich splní len čiastočne, čo je podstatné oslabenie synalagmy, ktorá sa nesie celým obchodným právom.

Historicky je potrebné hľadať dôvody tohto zákazu v dôvodovej správe k návrhu novely zákona o konkurze a vyrovnaní zakazujúcej započítanie v konkurznom konaní.² Správa obhajovala opodstatnenosť tohto návrhu tým, že inštitút započítania býval často zneužívaný v konkurznom konaní správcami konkurznej podstaty. Vzniká však otázka, či zneužívanie započítania nemalo byť skôr riešené prísnejšími sankciami než celoplošným zákazom postihujúcim aj poctivo podnikajúce subjekty.

Z kontextu zákazu započítania v zákone o konkurze a vyrovnaní vyplýva, že sa vzťahuje na započítanie v zmysle uvedenom v príslušných ustanoveniach občianskeho a obchodného zákonníka. Zrejme sa však vzťahuje aj na akýkoľvek súbor právnych úkonov, ktoré majú rovnaký právny účinok. Ide hlavne o nováciu záväzku, v prípade ktorej by na základe dohody medzi stranami pôvodné záväzky bez ohľadu na ich splatnosť zanikli a vznikol by nový záväzok zodpovedajúci čistej pozícii podľa pôvodných záväzkov (nazývané tiež *replacement netting*).³ Toto rozlíšenie je potrebné, pretože z dikcie § 580 občianskeho zákonníka vyplýva, že započítaním podľa tohto ustanovenia zaniká väčšia z pohľadávok len v rozsahu, v akom sa kryje s menšou vzájomnou pohľadávkou, a nie že obe pohľadávky zaniknú a sú nahradené novou. Započítanie podľa zákona o konkurze a vyrovnaní sa však interpretuje extenzívnejšie a podľa názoru autora pokrýva aj *replacement*

*Otázkami právnych aspektov derivatívnych obchodov vrátane započítania na finančných trhoch sa autor venoval počas štúdií DESS-Master Bankové a finančné právo na Univerzite Lyon 3 vo Francúzsku a počas svojho neskoršieho profesionálneho pôsobenia.

¹ Zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (v texte celého cyklu len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) a zákon č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v texte celého cyklu len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“).

² Pozri novelu č. 238/2000 Z. z., uznesenie vlády č. 561/2000 o návrhu novely zákona o konkurze a vyrovnaní a dôvodovú správu k tomuto návrhu.

³ K významu pojmu pozri bližšie prvú časť tohto cyklu článkov (Biatec 1/2005, s. 25 a 26).

netting. V tomto prípade treba započítanie chápať v jeho širšom ekonomickom význame, teda nie je možné realizovať ani *close-out netting*, ktorý napríklad upravuje rámcová zmluva asociácie ISDA (ISDA Master Agreement).⁴

V súvislosti s inštitútom *close-out netting* je potrebné nielen skúmať, či je možné v prípade vyhlásenia konkurzu započítať pohľadávky, ale aj či je možné a akým spôsobom ukončiť transakcie. V prípade ukončenia transakcií v rámci *close-out netting* nemožno hovoriť o odstúpení, lebo hoci vzájomné pohľadávky z transakcií zanikajú, zmluvné strany nie sú povinné vrátiť, čo už vzájomne plnili. Skôr sa dá prikloniť k interpretácii, že zmluvné strany v rámcovej zmluve dohodou zmenili vzájomné práva a povinnosti, čiže ide o nováciu dohodnutú vopred a viazanú na odkladáciu podmienku.⁵

Keďže započítanie v konkurze v súčasnosti nie je možné, niekedy sa na Slovensku odporúča dohodnúť automatické ukončenie transakcií uzavretých podľa rámcovej zmluvy (Automatic Early Termination) ku dňu predchádzajúcemu vyhláseniu konkurzu. Aj keď ide podľa názoru autora o legitímnu snahu zmluvných strán uplatniť započítanie na finančnom trhu tesne pred začatím konkurzu, existuje riziko jeho nelegálnosti a riziko, že by súdy takéto ustanovenie neuznali za platné s odôvodnením, že svojou retroaktivitou obchádza ducha zákona.⁶

Problém spočíva aj v tom, že v daný deň nikdy nie je zrejmé, či nasledujúci deň bude odkladacia podmienka pre nováciu splnená, a preto nikdy nie je možné v daný deň s absolútnou istotou prehlásiť, či už automatické ukončenie zmluvy nastalo alebo nie.

Nová právna úprava započítania v konkurze. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii už vo svojich všeobecných pravidlách týkajúcich sa započítania zavádza podstatné zmeny. Všeobecne totiž platí, že je možné započítať pohľadávky voči dlžníkovi, voči ktorému bol vyhlásený konkurz.⁷ Existujú však prípady, keď je zakázané započítať po vyhlásení konkurzu pohľadávky voči dlžníkovi aj podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

Započítať nie je možné: (1) pohľadávku, ktorá vznikla voči dlžníkovi pred vyhlásením konkurzu,

s pohľadávkou takéhoto dlžníka, ktorá vznikla po vyhlásení konkurzu; (2) pohľadávkou neprihlásenú v konkurznom konaní; (3) pohľadávkou, ktorá bola nadobudnutá veriteľom prevodom alebo prechodom po vyhlásení konkurzu, a to aj napriek tomu, že bola prihlásená v konkurznom konaní a (4) pohľadávkou nadobudnutú na základe odporovateľného právneho úkonu. Tretia výnimka má zrejme zabrániť, aby pohľadávky voči dlžníkovi v konkurze neboli postupované na osoby, ktoré sú čistými dlžníkmi úpadcu v konkurze.

Záverečné vyrovnanie ziskov a strát. Existuje však výnimka vo forme zavedenia osobitného režimu pre *close-out netting arrangements*, ktoré zákon o konkurze a reštrukturalizácii nazýva zmluvou o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát. Takéto zmluvy o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát nie sú vyhlásením konkurzu dotknuté.⁸

Na to, aby medzi zmluvnými stranami na finančných trhoch mohol prebehnúť *close-out netting*, musí byť splnených niekoľko pravidiel.

Prvou podmienkou je existencia platnej zmluvy o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát medzi stranami.

Druhou podmienkou je, že aspoň jednou stranou takejto zmluvy bude musieť byť finančná inštitúcia určená v § 151me občianskeho zákonníka, pričom na druhej strane môže vystupovať aj iná právnická osoba. Na podobné vyrovnanie ziskov a strát medzi finančnou inštitúciou podľa § 151me občianskeho zákonníka a fyzickou osobou sa výnimky záverečného vyrovnania ziskov a strát podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii vzťahovať nebudú.

Tretou podmienkou je, že vyrovnanie ziskov a strát sa môže vykonať len vo vzťahu k jednému alebo viacerým derivátovým obchodom, repo obchodom, pôžičkám cenných papierov, obchodom s devízovými hodnotami alebo iným obchodom uzavretým mimo organizovaného verejného trhu. Význam jednotlivých pojmov treba hľadať v zákone o cenných papieroch a v praxi na finančných trhoch. Pod výrazom „iné obchody“ možno zrejme rozumieť vo svetle novoprijatej smernice o trhoch finančných nástrojov úverové deriváty a klimatické deriváty, ktoré nie je možné zahrnúť pod súčasnú definíciu pojmu derivát v zákone o cenných papieroch.⁹ Takisto by sem mohli spadať komoditné obchody, ktoré táto smerni-

⁴ Mechanizmus *close-out netting* sme bližšie popísali v prvej časti tohto cyklu článkov (Biatec1/2005, s. 25 a 26).

⁵ § 516 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (v texte celého cyklu len „občiansky zákonník“).

⁶ Automatic Early Termination sa často viaže aj na iné odkladacie podmienky, ako je podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo vymenovanie predbežného správcu, keď je riziko neplatnosti nižšie, aj keď sa takejto dohode môže stále vyčítať retroaktivita.

⁷ § 54 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

⁸ § 180 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

⁹ Pozri prílohu č. 1, oddiel C smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/39/EC o trhoch finančných nástrojov dopĺňajúcej smernice Rady č. 85/611/EEC a 93/6/EEC a smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2000/12/EC a zrušujúcej smernice Rady č. 93/22/EEC.

ca tiež podrad'uje osobitnému režimu. V každom prípade však výraz „iným obchodom uzavretým mimo organizovaného verejného trhu“ naznačuje, že musí ísť o obchody uzatvorené mimo burzy cenných papierov prípadne komoditnej burzy (napríklad obchody so zlatom).

Hoci kvôli dynamizmu vývoja nástrojov na finančných trhoch je širšia definícia potrebná, existuje riziko, že sa pod široký pojem „iné obchody uzavreté mimo organizovaného verejného trhu“ môžu subsumovať aj obchody, na ktoré nie je opodstatnené vzťahovať výnimočný režim vyrovnania ziskov a strát. Jeho hranice bude musieť určiť judikatúra.

Štvrtou podmienkou je dodržanie obsahu zmluvy o vyrovnaní ziskov a strát. Táto musí nutne upravovať výpočet výšky jediného čistého záväzku vo vzťahu k skutočným alebo odhadovaným stratám alebo skutočným alebo odhadovaným ziskom, vzniknutým v súvislosti s ukončením alebo zrušením jedného alebo viacerých obchodov uzavretých v súvislosti s takou zmluvou alebo podľa takej zmluvy.

Zákon o konkurze a reštrukturalizácii definuje, čo rozumie pod záverečným vyrovnaním ziskov a strát. Ide o výpočet výšky jediného čistého záväzku v súlade s podmienkami zmluvy o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát vo vzťahu k skutočným alebo odhadovaným stratám alebo skutočným alebo odhadovaným ziskom, vzniknutým v súvislosti s ukončením alebo zrušením jedného alebo viacerých obchodov uzavretých v súvislosti s takou zmluvou o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát alebo podľa takej zmluvy o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát. Spôsob výpočtu výšky takého jediného čistého záväzku si zmluvné strany dohodnú v zmluve o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát, pričom výpočet sa uskutočňuje s ohľadom na skutočné alebo odhadované straty alebo skutočné alebo odhadované zisky zmluvných strán týkajúce sa akýchkoľvek platieb alebo plnení, ktoré by boli uhradené alebo uskutočnené, ak by nedošlo k udalosti, ktorá spôsobila ukončenie alebo zrušenie jedného alebo viacerých takých obchodov, vrátane akýchkoľvek nákladov alebo výnosov vzniknutých v súvislosti s takým ukončením alebo zrušením; výpočet môže vychádzať z kotácií úrokových sadzieb, výmenných kurzov alebo cien získaných od iných účastníkov príslušných finančných trhov v súvislosti s takými ukončeniami alebo zrušeniami obchodmi.¹⁰

Prínos novej právnej úpravy. Prínos povolenia inštitútu *close-out netting* zákonom o konkurze a reštrukturalizácii je zrejmý. V súčasnosti finančné

obchody, v ktorých vystupuje aspoň jedna slovenská strana narážajú na riziko, že v prípade konkurzu nebude môcť dôjsť k započítaniu a tým sa zvyšuje úverové riziko celého systému. Je zrejmé, že pád jedného z väčších finančných hráčov sa môže za takejto situácie lavínovito preniesť na celé hospodárstvo oveľa intenzívnejšie, ako by to bolo v prípade povolenia *close-out netting*.

Druhým prínosom súvisiacim so znížením rizika na slovenských trhoch bude, že zlacnejú. Ak totiž investor nesie vysoké riziko, žiada si ho kompenzovať dodatočným výnosom. Týmto sa posilní aj finančná konkurencieschopnosť slovenských subjektov na finančných trhoch.

Európska právna úprava

Jeden z hlavných tlakov na umožnenie započítania pohľadávok v konkurze a vyrovnaní bol vyvinutý povinnosťou Slovenska harmonizovať svoju právnu úpravu s legislatívou Európskych spoločenstiev, ktorá či už priamo alebo nepriamo zavádza do národných právnych poriadkov tento inštitút v rámci konaní pre prípad nesolventnosti.

Všeobecne. Najvšeobecnejšiu európsku úpravu konkurzného konania predstavuje priamo aplikovateľné nariadenie Rady o konkurznom konaní.¹¹ Jeho všeobecnou zásadou je, že otvorením konkurzného konania nie je dotknuté právo veriteľov žiadať započítanie ich pohľadávok voči úpadcovi, ak takéto započítanie povoľuje právny poriadok, ktorým sa riadi jeho pohľadávka voči veriteľom. Toto nariadenie je priamo aplikovateľné na Slovensku, nevzťahuje sa však na banky, poisťovne, obchodníkov s cennými papiermi alebo správcovské spoločnosti, ktoré podliehajú v európskom práve osobitnej úprave. Vzťahuje sa však na započítanie pohľadávok takýchto spoločností voči úpadcom, ktorých konkurzné konanie je predmetom tohto nariadenia.

Pri výklade právnej úpravy započítania podľa nariadenia o konkurznom konaní je teda kľúčovou otázkou význam pojmu „právny poriadok, ktorým sa riadi pohľadávka úpadcu“. Aj keď sa v zahraničnej literatúre spája s určením rozhodujúceho právneho poriadku podľa tohto nariadenia viacero otázok,¹²

¹¹ Nariadenie Rady č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní.

¹² Pozri napríklad Kolektív: The EU Regulation On Insolvency Proceedings. Freshfields, Londýn 2004. <http://www.freshfields.com/practice/finance/publications/pdfs/8732.pdf>. s. 14 alebo Kolektív: European Regulation on Insolvency Proceedings. V: Bulletin. Allen&Overy, Londýn 2002. <http://www.allenoverly.com/asp/pdf/European%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20-%20June%202002.pdf>. s. 5.

¹⁰ Zákon o konkurze a reštrukturalizácii § 180 ods. 1 a 2.

niektorí právnici sa prikláňajú k názoru, že na takúto pohľadávku by sa malo pravdepodobne vzťahovať právo, podľa ktorého táto pohľadávka úpadcu vznikla.¹³ Pri tomto výklade nie je vylúčené, že by bolo možné započítať pohľadávku proti slovenskej strane v konkurze napriek tomu, že to slovenský právny poriadok neumožňuje (či už súčasný zákon o konkurze a vyrovnaní alebo nový zákon o konkurze a reštrukturalizácii v rámci jeho výnimiek z povolenia započítania), ak by to bolo možné podľa práva, ktoré si zvolili zmluvné strany pre daný zmluvný vzťah.

Prevody. Na finančných trhoch je známe tzv. riziko Herstatt, pomenované podľa banky, ktorá zbankrotovala v roku 1974 z dôvodu časového posunu medzi jednotlivými burzami. Táto banka mala dodať jednu menu v rámci jednej operácie a časový posun jej neumožnil nadobudnúť ju z druhého trhu.¹⁴ Je zrejmé, že rovnako istota, že transakcia zadaná do zúčtovacieho a platobného systému bude skutočne viesť k dodávke alebo platbe, je podstatná pre finančné plánovanie a vyhnutie sa podobným krachom spôsobeným zlyhávajúcimi dodávkami a platbami. V záujme zníženia rizika spôsobeného spochybnením prevodov v platobných systémoch bola v EÚ prijatá v roku 1998 smernica o konečnom zúčtovaní.¹⁵ Podľa oficiálneho slovenského prekladu článku 3 tejto smernice sú „prevodné príkazy a vyporiadanie“ právne záväzné a v prípade konkurzného konania voči účastníkovi platobného systému budú účinné pre tretie osoby pod podmienkou, že prevodné príkazy vstúpili do systému pred okamihom začatia konkurzného konania. Táto výnimka platí aj v prípade, že prevodné príkazy vstúpili do systému po začatí konkurzného konania a sú vykonané v deň začatia takéhoto konania, ak môže zúčtovací agent, centrálna protistrana alebo zúčtovací ústav po momente zúčtovania dokázať, že neboli informovaní a ani nemohli byť informovaní o začatí takéhoto konania.

Oficiálny slovenský preklad používa v tejto oblasti výraz „vyporiadanie“, kde smernica v anglickej verzii hovorí o „netting“ a vo francúzskej „compensation“, ktoré oba pokrývajú pojem započítanie.

Na Slovensku bola táto smernica implementovaná prostredníctvom zákona o konkurze a vyrovnaní¹⁶

a zákona o platobnom styku.¹⁷ Ani jeden z týchto zákonov však v tejto súvislosti nehovorí o započítaní. Hovoria hlavne o „použití finančných prostriedkov na účely uzavretia zúčtovania“ a o „spracovaní a zúčtovaní príkazov“. Na základe všeobecného významu ekonomických pojmov „spracovanie“ či „zúčtovanie“ však možno predpokladať, že môžu pokrývať právne pojmy, ako je novácia či započítanie.

Banky. Osobitné ustanovenia vzťahujúce sa na započítanie pohľadávok voči bankám v konkurze obsahuje aj smernica o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií.¹⁸ Termín likvidácia je v tejto smernici vymedzený širšie ako v obchodnom zákonníku a zahŕňa aj konkurz.¹⁹ Podľa tejto smernice nie je prijatím reorganizačných opatrení alebo začatím likvidácie dotknuté právo veriteľov žiadať započítanie svojich pohľadávok proti pohľadávkam úverovej inštitúcie, ak takéto započítanie umožňujú právne predpisy uplatňované na pohľadávky úverovej inštitúcie. Zároveň táto smernica stanovuje, že dohody o započítaní a novácii, čiže dohody o *close-out netting* sa spravujú výhradne právom zmluvy, ktorá upravuje tieto dohody.

V prípade smernice o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií sa odborná verejnosť prikláňa k podobnému výkladu vyššie uvedeného kolízneho ustanovenia, ako bolo uvedené pri nariadení o konkurznom konaní: Voľbou práva môžu zmluvné strany zásadne ovplyvniť započítateľnosť ich pohľadávok.²⁰ Ak je v súčasnosti na Slovensku započítanie v konkurze zakázané, podradením zmluvného vzťahu anglickému právu, ktoré započítanie v prípade vyhlásenia konkurzu na dlžníka umožňuje, či dokonca prikazuje, pri implementácii tejto smernice má Slovenská republika povinnosť umožniť započítanie pohľadávok veriteľa voči vzájomným pohľadávkam slovenského úpadcu, ktorý je bankou, ak sa pohľadávky takejto banky spravujú anglickým právom a toto právo takéto započítanie povoľuje.

Poisťovne. V európskom práve upravuje konkurz poisťovní smernica o reorganizácii a likvidácii poisťovní

¹³ Kolektív: European Regulation on Insolvency Proceedings. V: Bulletin. Allen&Overy, Londýn 2002, s. 5.

¹⁴ Vauplane, H. a Bornet, J. P.: Droit des marchés financiers. Litec, Paríž 2001, s. 625.

¹⁵ Smernica 98/26/EC Európskeho parlamentu a Rady z 19. mája 1998 o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov.

¹⁶ Zákon o konkurze a vyrovnaní § 14 ods. 6 a 7.

¹⁷ Zákon NR SR. č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (v celom texte tohto cyklu len „zákon o platobnom styku“) § 35.

¹⁸ Smernica 2001/24/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. apríla 2001 o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií (v celom texte tohto cyklu len „smernica o reorganizácii a likvidácii bankových ústavov“)

¹⁹ Porovnaj § 70 a n. obchodného zákonníka s článkom 2 smernice o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií.

²⁰ Pozri analogickú analýzu v Moss, G.: The impact of the EU Regulation on UK insolvency proceedings. International Insolvency Institute. Brussels 2002, s. 4. http://www.iiiglobal.org/country/european_union/EUReg_Conference.pdf.

ťovní.²¹ Táto smernica vyslovene ustanovuje, že podmienky, za ktorých je možné započítať pohľadávky v prípade konkurzu, upravuje právo domovského štátu poisťovne.²² Na druhej strane však podobne ako smernica o reorganizácii a likvidácii bankových ústavov ustanovuje, že otvorením konkurzu nemôže byť dotknuté právo veriteľov žiadať započítanie ich pohľadávok voči pohľadávkam poisťovne, ak takéto započítanie umožňujú právne predpisy, ktoré sa vzťahujú na pohľadávky poisťovne. Preto sa analogicky na započítanie voči pohľadávkam poisťovní podľa európskeho práva vzťahuje vyššie uvedená analýza v oblasti bánk.

Kolaterál. Dva z najaktuálnejších problémov pre efektivitu použitia vecných zabezpečovacích inštitútov na finančných trhoch (kolaterálu) sú otázka práva, ktorým sa tieto vecné práva spravujú, a možnosť započítania povinnosti vrátiť predmet kolaterálu dlžníkovi s nesplatenou pohľadávkou veriteľa. Sčasti sa tieto pravidlá na európskej úrovni pokúsila harmonizovať tzv. smernica o finančných zárukách.²³ Slovenský oficiálny preklad názvu smernice používa pojem „záruka“, ktorý je podstatne širší ako jej skutočný predmet, keďže sa v zásade vzťahuje len na záložné právo a zabezpečovací prevod práva.

Slovenská republika bola povinná implementovať tieto ustanovenia do svojho právneho poriadku už ku dňu vstupu do Európskej únie. Na jej konečnú implementáciu však bude musieť slovenský trh počkať do účinnosti nového zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

Zaujímavosťou tejto smernice je, že definuje pojem „ustanovenie o *close-out netting*“. Rozumie pod ním dohodu alebo zákonné ustanovenie, na základe ktorých sa v prípade vymedzenej udalosti pri použití započítania alebo inak (1) akcelerujú vzájomné záväzky a stávajú sa okamžite splatnými a vyjadria sa ako záväzok zaplatiť sumu predstavujúcu ich odhadnú súčasnú hodnotu alebo sú ukončené a nahradené záväzkom zaplatiť takúto sumu; a/alebo (2) sa zúčtuje, čo si strany vzájomne dlžia vo vzťahu k takým záväzkom, a dlžiť sa bude len čistá suma rovná čistej hodnote, ktorú má strana s vyššou dlžnou sumou zaplatiť druhej strane.

Na základe smernice o finančných zárukách sú členské štáty povinné zabezpečiť účinnosť dohôd

o *close-out netting* bez ohľadu na začatie konkurzu voči zabezpečenej alebo zabezpečujúcej strane. To znamená, že v prípade zabezpečovacieho prevodu vlastníckeho práva má byť zabezpečenej strane umožnené, aby v prípade nezaplatenia záväzku úpadcom nebol veriteľ povinný vydať zabezpečujúci predmet (prípadne jeho ekvivalent) do konkurznej podstaty a aby mohol svoju zabezpečenú pohľadávkou započítať s cenovým ohodnotením pohľadávky dlžníka na vrátenie zabezpečujúceho predmetu. Toto ustanovenie sa však dá poňať ešte širšie, keďže sa nevzťahuje len na záväzky vydať kolaterál a splnenie záväzku dlžníka. Hlavný cieľ tohto ustanovenia vyplýva z techník používaných na finančných trhoch, kde veriteľ často požaduje kolaterál len na krytie svojej čistej pozície vo vzťahu k dlžníkovi. Cieľom tohto ustanovenia teda je, aby bolo možné započítať v konkurze všetky takéto vzájomné pohľadávky a čistú pozíciu uspokojiť oddelene z realizácie kolaterálu.

V tejto súvislosti sa vynára otázka, či je správne obmedziť aplikovanie osobitného režimu záverečného vyrovnania ziskov a strát podľa nového zákona o konkurze a reštrukturalizácii len vo vzťahu k obchodom "uzavretým mimo organizovaného verejného trhu" a či všeobecné povolenie započítania so svojimi výnimkami zabezpečuje stav, ktorý bude v plnom súlade so smernicou o finančných zárukách.

Záver

Aj keď európske insolvenčné pravidlá na Slovensku budú v zásade implementované v oblasti započítania po nadobudnutí účinnosti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, bude zaujímavé sledovať, či povolenie započítania s niektorými výnimkami a uznanie zmlúv o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii skutočne pokrýva v plnom rozsahu všetky výnimky, ktoré bola Slovenská republika povinná poskytnúť rezidentom iných členských štátov. Túto skúšku bude slovenské právo musieť obstáť tak v slovenskej právnej praxi, ako aj v judikatúre Súdneho dvora Európskych spoločenstiev.

V každom prípade možno už dnes predpokladať, že nový zákon o konkurze a reštrukturalizácii bude výrazným prínosom pre slovenský finančný trh, predovšetkým neorganizovaný finančný trh, keďže sa v dôsledku uznania osobitného režimu pre zmluvy o záverečnom vyrovnaní ziskov a strát zvýši konkurcienschopnosť slovenských aktérov na týchto trhoch.

²¹ Smernica 2001/17/EC Európskeho parlamentu a Rady z 19. marca 2001 o reorganizácii a likvidácii poisťovní (v celom texte tohto cyklu len „smernica o reorganizácii a likvidácii poisťovní“).

²² Článok 9 ods. 2. písm. c) smernice o reorganizácii a likvidácii poisťovní.

²³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2002/47/ES zo 6. júna 2002 o dohodách o finančných zárukách (v celom texte tohto cyklu len „smernica o finančných zárukách“).

BUDE AJ NA SLOVENSKU BANKOVÉ PRÁVO SAMOSTATNÝM ODVETVÍM PRÁVNEHO PORIADKU?

JUDr. Soňa Kubincová, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Už dlhší čas prebiehajú diskusie medzi teoretikmi finančného práva, ale nielen medzi nimi, týkajúce sa súčasného chápania finančného práva. Jednou z aktuálnych otázok je, či by sa niektoré jeho podsystémy nemali vyčleniť a vytvoriť samostatné právne odvetvie.

Súčasne sa natíska otázka, či historicky prevzaté a striktné začlenenie niektorých právnych odvetví (týka sa to aj finančného práva a jeho podsystémov) možno v súčasnosti zaradiť výhradne pod verejné alebo súkromné právo. Je nesporné, že v období existencie socialistického Česko-Slovenska ani nebolo potrebné túto otázku riešiť z toho dôvodu, že práve v rámci finančného práva sa vplyv štátu prejavil najviac. Preto najmä finančné právo podlieha neustálym zmenám.

Finančné právo je samostatné, nekodifikované a dynamicky sa rozvíjajúce odvetvie práva, predstavujúce súhrn finančno-právnych noriem upravujúcich spoločensko-ekonomické vzťahy vznikajúce v súvislosti s plánovitým sústredovaním peňažných prostriedkov do štátnych a iných verejných peňažných fondov, ich rozdeľovaním a používaním na finančné zabezpečenie verejných potrieb a funkcií štátu, obcí a iných verejnoprávnych subjektov.¹ Vnútorne sa vo viacerých a hlavne starších publikáciách člení na nasledujúce pododvetvia: rozpočtové právo, daňové právo, colné právo, bankové právo, menové právo, devízové právo, poplatkové právo a poisťné právo.

Vo všeobecnosti možno povedať, že pre samostatnosť právneho odvetvia sa vyžaduje v prvom rade spôsobilosť na jeho samostatný život, existenciu, pôsobenie, realizáciu a aplikáciu a v druhom rade aj

verejná mienka a začlenenie sa tejto časti práva do právneho vedomia a právneho cítenia spoločnosti. Navyše netreba zabúdať na to, že atomizácia právneho poriadku má tiež svoje prirodzené hranice, ktoré treba rešpektovať a nie je vhodné ich prekračovať.²

V súčasnosti sa dostáva do popredia, a to už verejne, najmä otázka začlenenia daňového práva do právneho poriadku Slovenskej republiky ako samostatného právneho odvetvia. Za takéto začlenenie daňového práva sú najmä teoretici finančného práva, ktorí z hľadiska skúmania finančného práva aj ako vedy poznajú najlepšie súčasný stav.

Opodstatnenosť existencie daňového práva ako samostatného právneho odvetvia je namieste a dôvody, resp. argumenty oponentov z praxe neobstoja. Samotná skutočnosť, že daňové právo upravuje vzťahy hmotnoprávnej povahy, ale zároveň má vlastné procesné normy, je vážnym argumentom, ktorý musí byť zohľadnený pri formovaní samostatného právneho odvetvia.³

V súlade s predchádzajúcim sa nazdávam, že daňové právo, ktoré je už akceptované aj verejnosťou, má všetky predpoklady, aby bolo vnímané ako samostatné právne odvetvie právneho poriadku Slovenskej republiky.

Ako je to však s bankovým právom?

¹ Svoboda, J. a kol.: Slovník slovenského práva. Poradca podnikateľa, spol. s r. o., 2000, str. 199.

² Babčák, V.: Daňové právo procesné. ATOM computers, Košice 2000, str. 9.

³ Bujňáková, M.: Postavenie daňového práva v systéme práva. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Aktuálne otázky finančného práva a daňového práva v Českej republike a na Slovensku, str. 50.

Na Slovensku kontinuita vývoja bankového práva bola prerušená začiatkom päťdesiatych rokov a tento stav trval až do konca osemdesiatych rokov. Pravda, sporadicky sa objavovali názory vyjadrujúce životnosť a potrebu bankového práva. Tu možno spomenúť prof. B. Spáčila, ktorého monografia „Teorie finančního práva“ z r. 1970 bola svojho času ojedinelým pokusom o reštauráciu bankového práva. Nie je bez zaujímavosti, že v tých rokoch jedine v Poľsku – spomedzi všetkých krajín RVHP – nebol vývoj bankového práva prerušený a bankové právo sa chápalo ako samostatné odvetvie právneho poriadku.⁴

V súčasnosti sa stretávame so skutočnosťou, že niektorí autori pod oblasť finančného práva zaraďujú aj právnu úpravu nástrojov peňažného trhu a nástrojov kapitálového trhu, vrátane právnej úpravy subjektov finančného trhu.⁵ Niektorí autori⁶ tvrdia, že zariadenie bankového práva pod finančné právo je už prekonané, pretože takto sa mohlo definovať bankovníctvo v období centrálne riadenej ekonomiky, kde banka a systém jej makro- či mikroekonomických nástrojov boli súčasťou štátnych ekonomických vzťahov a bankové postavenie sa skutočne orientovalo len na sústreďovanie peňazí do rúk socialistického štátu.

Je nesporné, že význam bankového práva rastie. Komerčné banky začína vnímať a akceptovať ako podnikateľské subjekty každý občan. Na druhej strane silná socialistická tradícia, že banky „sú súčasťou štátneho riadenia“ stále pretrváva najmä v mysliach starších občanov.

V rámci bankového práva sa aj na právnických fakultách vyučuje problematika centrálneho bankovníctva, ktoré súvisí s postavením a úlohami Národnej banky Slovenska, ako aj problematika komerčných bánk. V tejto súvislosti sa tiež natíska otázka, kde by malo patriť bankové právo, či medzi verejné alebo súkromné právo.

Dňa 12. mája 2004 Banková rada Národnej banky Slovenska schválila návrh zákona o dohľade nad finančným trhom. Návrh zákona je v súlade s Konceptiou integrovaného dohľadu nad finančným trhom, ktorú schválila vláda SR uznesením č. 302 zo dňa 27. marca 2002. Podľa schváleného návrhu zákona integrovaný dohľad nad finančným trhom má vykonávať Národná banka Slovenska, čím sa zmení

jej doterajší charakter. Súčasťou integrovaného dohľadu nad finančným trhom má byť:

a) bankový dohľad, ktorý v súčasnosti vykonáva Národná banka Slovenska,

b) dohľad nad kapitálovým trhom a poisťovníctvom, ktorý v súčasnosti vykonáva Úrad pre finančný trh,

c) dohľad nad subjektmi kapitalizačného piliera povinného dôchodkového zabezpečenia a nad subjektmi, ktoré vzniknú transformáciou súčasných dôchodkových poisťovní; dohľad nad týmito inštitúciami bude v období do integrácie dohľadu nad finančným trhom vykonávať Úrad pre finančný trh,

d) regulácia finančného trhu.

Zákon by mal nadobudnúť účinnosť 1. januára 2006.⁷

Z predchádzajúceho vyplýva, že bankové právo sa skôr či neskôr stane samostatným právnym odvetvím, pričom ho nebudeme môcť zaradiť jednoznačne medzi verejné ani medzi súkromné právo. Rozsah predmetu bankového práva sa čím ďalej tým viac rozširuje. Základná úloha centrálnej banky – udržanie cenovej stability – zostáva nezmenená. Ďalšie úlohy, predovšetkým úlohy v rámci dohľadu sa rozšíria na subjekty kapitálového a peňažného trhu.

V tejto súvislosti si dovoľím citovať názor prezentovaný na vedeckej konferencii konanej dňa 23. apríla 2004: „Vychádzajúc z uvedených úvah dospievam k názoru, že vývoj práva v Slovenskej republike v posledných rokoch poskytuje dostatočný počet dôkazov o tom, že tradičné kritériá, na základe ktorých sa vytváral systém práva (a jeho teória) vrátane tvorby a fixácie právnych odvetví, prípadne pododvetví je prekonaný. Ak sa dnes vygenerovali také legislatívne celky (corpusy), ako je napríklad bankové právo, právo cenných papierov atď., stojí za úvahu, či tu netreba pro futuro vytvoriť nové právne odvetvia, obsahujúce v sebe prvky viacerých tradičných právnych odvetví, t. j. tak súkromného, ako aj verejného práva.“⁸

Aj tento názor dáva zelenú vzniku bankového práva ako samostatného právneho odvetvia Slovenskej republiky. Nazdávam sa, že predmetom bankového práva by aj vzhľadom na budúci dohľad vykonávaný Národnou bankou Slovenska okrem vyššie uvedených oblastí bola aj právna úprava cenných papierov.

⁴ Grúň, L.: Menové, bankové a devízové právo. Studia iuridica Bratislavensia, Vydavateľské oddelenie PrF UK, Bratislava 1996, str. 80.

⁵ Králik, J., Jakubovič, D.: Finančné právo. VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava 2004.

⁶ Balko, L.: Bankové právo. ELITA, 2000, str. 82.

⁷ BIATEC, odborný bankový časopis, jún 2004, ročník 12, str. 29.

⁸ Suchoža, J.: Hraničné problémy finančného práva a práva hospodárskeho. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Aktuálne otázky finančného práva a daňového práva v Českej republike a na Slovensku, str. 12.

VYUŽITIE METÓDY VAR NA MERANIE TRHOVÝCH RIZÍK A VÝPOČET KAPITÁLOVEJ PRIMERANOSTI

Peter Badík

Pokračovanie z čísla 2/2005

Voľba intervalu spoľahlivosti

Vhodnosť intervalu spoľahlivosti sa mení podľa účelu, na ktorý sa zameriame. Ak budeme mať na zreteli testovanie metódy VAR a jej výsledkov, je lepšie pracovať s nižším intervalom. Problém vysokého intervalu je, že straty, ktoré sú väčšie ako vypočítaná hodnota VAR, sú veľmi zriedkavé. Ak napríklad použijeme 99 % interval spoľahlivosti pre jednoduché obdobie, tak straty prekračujúce VAR, nastanú len 2,5 krát do roka. Ak teda chceme testovať model s určitou presnosťou, budeme potrebovať o to viac pozorovaní, o čo vyšší interval spoľahlivosti použijeme.

Voľba intervalu spoľahlivosti závisí aj od celkovej averzie voči riziku. V prípade konzervatívneho vedenia portfólia budú manažéri vyžadovať väčší objem kapitálu na krytie prípadných strát. Ak je veľkosť tohto kapitálu vyjadrená pomocou VAR, bude pri konzervatívnejšom vedení účelnejšie zvoliť vyšší interval spoľahlivosti.

Posledným faktorom, ktorý treba zohľadniť, je možnosť porovnať hodnoty VAR medzi portfóliami či inštitúciami. Je zrejmé, že jednoduché numerické porovnanie VAR vypočítaných na základe rozdielnych intervalov spoľahlivosti a časových horizontov je nezmyselné. Hodnota VAR musí byť v takomto prípade prepočítaná na rovnakú základňu. Ak predpokladáme normalitu rozdelení výnosov, nie je takéto prepočítanie problémom. Vzťah medzi VAR založenom na 99 % a 95 % pravdepodobnosti môžeme ľahko odvodiť keďže vieme, že 99 % interval pravdepodobnosti predstavuje 2,33 násobok štandardnej odchýlky a 95 % interval predstavuje 1,65 násobok. Potom

$$VAR_{99\%} = 2,33/1,65 \cdot VAR_{95\%}$$

Podobná situácia, za predpokladu normality, sa týka aj porovnania VAR založenom na rôznych časových obdobiach. Tu platí:

$$VAR_{t2} = \sqrt{t2/t1} \cdot VAR_{t1}$$

Na účely kapitálovej primeranosti stanovuje opatrenie NBS 99 % interval spoľahlivosti a 10 dňový časový horizont.

Výber modelu na výpočet VAR

V nasledujúcej časti zhrniem tri základné metódy, ktoré sa používajú na výpočet VAR. Napriek zdaniu, že ide o čisto teoretický problém, ktorý sa riadenia rizík netýka, som presvedčený, že opak je pravdou. Keďže vytvoriť vlastný, dostatočne kvalitný, informačný systém na kalkuláciu VAR je finančne veľmi náročná úloha, ktorá si vyžaduje i značné know-how, je pravdepodobné, že mnohé banky pristúpia ku kúpe softvéru od niektorej špecializovanej spoločnosti. Často je takýto softvér už súčasťou komplexných front-office riešení¹. Aj v takomto prípade, keď sa risk manažment priamo nezaoberal vývojom používaného systému, nesmie k nemu pristupovať ako ku „black-box“ riešeniu, bez znalosti jeho fungovania a použitej metódy.

Podrobná analýza modelov, používaných na výpočet VAR, je samozrejme nad rámec tohto článku. Pokúsím sa však načrtnúť ich základné charakteristiky a zdôrazniť tie vlastnosti, ktorými by sa mali banky riadiť pri rozhodovaní, ktorý model budú používať.

V súčasnosti sú teoreticky rozpracované tri modely na výpočet hodnôt VAR variočno-kovariačný, model založený na historickej simulácii dát a metóda Monte-Carlo. Na účely kapitálovej primeranosti je povolené použiť ktorýkoľvek. Voľba by však určite nemala byť ponechaná na náhodu. Pri výbere by si banka mala zodpovedať prinajmenšom tri nasledujúce otázky.

Koľko finančných prostriedkov a aký ľudský potenciál sme ochotní vynaložiť na meranie rizík? Každý zo spomínaných modelov kladie iné finančné i personálne nároky na risk manažment. Banka síce pravdepodobne odkúpi softvér na výpočet VAR od niektorej špecializovanej firmy, a preto by sa mohlo zdať, že zodpovedný pracovníci by sa mali postarať iba o správne vstupné dáta. Opak je však

¹ Takéto riešenie sa môže niekedy javiť ako veľmi výhodné kvôli jednotnej, integrovanej báze dát, ktorá je prirodzene obsiahnutá vo front-office systéme, pričom odpadá problém exportovania dát do iného systému.

pravdou. Regulačný orgán bude striktne požadovať, aby pracovníci banky dokázali znalosť použitého modelu. Je samozrejme aj v záujme vedenia banky, aby risk team chápal základné princípy výpočtu VAR, vedel, ktoré skutočnosti majú zásadný vplyv na vypočítanú hodnotu, aby bol schopný vysvetliť náhle zmeny VAR a podobne. Pri zložitom modeli, akým je napríklad Monte Carlo, si takáto dôkladná znalosť vyžaduje vysoko odborný prístup a samotná správa a udržiavanie systému budú veľmi náročné. Pre menšiu banku, ktorá si nemôže také veľké náklady na risk manažment dovoliť, bude preto lepšie zvoliť si jednoduchší a menej nákladný model.

Aký likvidný je trh, na ktorom pôsobíme? Likvidita trhu ovplyvňuje volatilitu trhových dát, ktoré sú pri výpočte VAR používané ako risk faktory. Na neliqidných trhoch sú pomerne časté prudké zmeny úrokových mier, cien, či menových kurzov. Často sa objavujú extrémne hodnoty. Veľakrát môže byť dokonca nemožné zistiť skutočne trhové dáta. Príkladom môže byť slovenský akciový trh. Trhové ceny, na ktorých by sa dala postaviť seriózna analýza, v podstate negeneruje. Každý z troch modelov reaguje na takúto nekonzistenciu inak. Otázkou je i to, či môžeme predpokladať normalitu rozdelenia risk faktorov alebo či je naopak tento predpoklad príliš veľkým zjednodušením.

Aké je zloženie nášho portfólia? V prípade portfólia, v ktorom sú v značnej miere zastúpené nelineárne pozície ako sú opcie, alebo obligácie, bude vhodnejšie použiť model, ktorý nepredpokladá zjednodušenia ohľadne normality risk faktorov, alebo lineárnej závislosti výnosov od risk faktorov.

Model založený na kovariačno-variácii matici risk faktorov (variačno-kovariačný model)

Najstarší model, ktorý je založený na aplikácii Markowitzovej teórie portfólia a vychádza priamo z rovnice (4) v predchádzajúcej časti, č. 2/2005. Základom je mohutné zjednodušenie, kde všetky risk faktory (môžeme povedať, že všetky riziká) sa riadia normálnym rozdelením a kde VAR je násobkom štandardnej, odchýlky výnosu portfólia tak, ako je to zachytené v rovnici (4). Štandardná odchýlka portfólia je lineárnou funkciou individuálnych volatilit a covariancií jeho zložiek tak, ako to predpokladá Markowitzova teória.

Odhad VAR je potom jednoducho vecou použitia variačno-kovariačnej matice a informácie o relatívnej veľkosti jednotlivých zložiek portfólia, a následne vynásobením takto získanej štandardnej odchýlky a parametra prislúchajúceho zvolenému intervalu

spoľahlivosti s celkovou hodnotou portfólia. Také jednoduché to však zďaleka nie je a to minimálne z troch dôvodov. Prvým je, že veľmi často výnos (zisk/strata) jednoducho nie je lineárnou funkciou risk faktora (napríklad úrokovej miery či menového kurzu), ako je tomu pri obligáciách, či opciách. Prvým priblížením môže byť prvá derivácia ceny podľa risk faktora (pri opciách podľa ceny podkladového aktíva, pri obligáciách podľa úrokovej miery) a použitie delta ekvivalentu, resp. durácie. Pri niektorých typoch portfólia, ktoré obsahujú veľa nelineárnych pozícií, však ani toto nemusí byť dostatočné a budeme musieť urobiť ďalšie úpravy, ktoré nám umožnia ďalej sa pridržať variačno-kovariačnej metódy.

Ďalším problémom, s ktorým sa budeme musieť vysporiadať je, že pravdepodobne nebudeme mať volatilitu a korelácie pre všetky zložky nášho portfólia. Výpočet štandardnej odchýlky predpokladá, že budeme poznať rozptyly a korelácie medzi každou zložkou portfólia. Portfólio však môže byť veľmi štruktúrované s „n“ rôznymi zložkami, čo znamená, že budeme pracovať s maticou o veľkosti „n x n“ a obrovským množstvom dát, aby sme mohli vyčísliť jej jednotlivé zložky. Ak by sme aj odhliadli od náročnosti takéhoto výpočtu na ktorý by sme pri veľkých portfóliách, nepochybne potrebovali slušné hardvérové vybavenie, problémom ostáva, že niekedy potrebné dáta jednoducho neexistujú. **Ako zistíme kovarianciu práve vydanej akcie alebo obligácie so zvyškom nášho portfólia?** Naviac zo štatistického hľadiska existujú isté obmedzenia, ktoré predpokladajú minimálny počet pozorovaní na základe ktorých je možné vyrátať variačno-kovariačnú maticu. Spôsob ako riešiť túto situáciu spočíva v dvoch krokoch. Prvým je vyjadrenie každej zložky portfólia pokiaľ možno obmedzeným množstvom pozícií rovnakého typu. Deje sa to rozkladom na stavebné časti jednotlivých nástrojov. Obligácia v domácej mene sa rozdelí na sériu úrokových pozícií prislúchajúcich kupónom a splateniu istiny, menové swapy sa rozdelia na úrokové swapy v jednotlivých menách a na devízové pozície, akcie sa vyjadria pomocou trhového indexu – beta koeficientu atď. Pri úrokových pozíciách nám ale takto vznikne ešte stále veľmi veľa pozícií ktoré sa budú odlišovať splatnosťou. Druhým krokom pri úrokových pozíciách je preto akumulovanie do menšieho počtu splatností. Tento proces sa nazýva mapping. Zvolíme si význačné body, napr. 1M, 3M, 1Y a pod., ktoré sa zvyčajne kryjú s bodmi, ktoré sú kotované na výnosovej krivke a prerátame hodnoty pozícií ktorých splatnosť sa nerovná žiadnemu z bodov. Takto vzniknuté syntetické pozície nám potom predstavujú aproximáciu nášho skutoč-

ného portfólia. Toto všetko je ale určite ľahšie povedať ako spraviť. Správne vytvoriť syntetické portfólio tak, aby nestratilo vlastnosti pôvodného portfólia nie je vôbec jednoduché a procesy ktoré sú najpresnejšie sú zvyčajne aj matematicky a výpočtovo náročné.

Výhody

Výhodami tejto metódy, pre ktoré by ju mohla banka favorizovať, sú predovšetkým nízke nároky na hardwarové vybavenie, ktoré vyplýva z výpočtovej nenáročnosti. Kovariačná matica bude v typickej slovenskej banke obmedzená na niekoľko desiatok risk faktorov. Musí však pokrývať všetky rizikové pozície v portfóliu, t. j. všetky používané menové kurzy, pomerne podrobné výnosové krivky hlavných mien a menej podrobné krivky ostatných exotickjších mien. Vďaka nenáročnosti výpočtu, je ho možné prevádzať operatívne podľa potreby aj niekoľkokrát za deň, čo má význam hlavne, ak chceme s VAR aktívne pracovať, zisťovať vplyv zmeny zloženia a veľkosti portfólia na VAR, a podobne. Touto metódou je možné spravovať aj veľmi veľké portfólio, hlavne, ak obsahuje jednoduché lineárne pozície a ak sa rizikové faktory skutočne riadia normálnym rozdelením.

Výhodou sú tiež vedľajšie produkty, ktoré vzniknú pri kalkulácii VAR. Mapované úrokové pozície predstavujú napríklad úrokový GAP, ktorý potom môže byť vedľajším výstupom zo systému, ktorý sa stará o výpočet VAR. Rovnako je to s výpočtom Basis Point Value a štandardných odchýlok risk faktorov.

Nevýhody

Najväčšou nevýhodou tejto metódy je predpoklad normality rozdelenia risk faktorov. Toto zjednotenie so sebou prináša mnoho výhod, ale niekedy môže byť jednoducho ďaleko od pravdy. Ďalším problémom sú nelineárne pozície. Ak je ich zastúpenie v portfóliu veľké, nebude hodnota portfólia reagovať na zmeny risk faktov tak ako to predpokladá model (lineárne) a nám unikne zdroj rizika. Ak chce banka počítať VAR z portfólia, kde sú vo veľkej miere zastúpené opcie, a ak majú tieto navyše relatívne veľkú časovú hodnotu vzhľadom k vnútornej hodnote, mala by sa zamyslieť nad inou metódou.

Kvalita vstupných trhových dát je kľúčová. Stojí za uvažovanie či pri exotických menách použiť všetky body výnosovej krivky. Ak napríklad pri menej likvidnom trhu chýba v niektorom období kvalitný benchmarkový dlhopis, prípadne je tu nelikvidný swapový trh, budú banky tento bod kótovať s väčšou volatilitou čo bude mať dopad na väčšiu hodnotu VAR. Na Slovensku napríklad donedávna neexistovala

spoločná platforma na ktorej by banky kótovali dlhopisový benchmark. Túto úlohu už asi rok plní stránka SKBMM

Historická simulácia

Myšlienka, na ktorej je založená historická simulácia (HS), je pomerne jednoduchá. Predpokladá, že najprv identifikujeme všetky (risk) faktory, ktoré ovplyvňujú hodnotu nášho portfólia, t. j. úrokové miery, menové kurzy, ceny akcií a komodít. Získame historické časové rady týchto premenných. Určíme hodnotu portfólia na základe aktuálnych risk faktorov a následne spätne zisťujeme hodnotu portfólia pri súčasnom zložení a risk faktoroch minulých období. Inými slovami, zistíme trhovú hodnotu portfólia za súčasných a minulých trhových podmienok. Zmeny trhových hodnôt portfólia medzi jednotlivými historickými obdobiami vytvoria rozdelenie výnosov o ktorom predpokladáme, že je dobrým odhadom budúceho rozdelenia ziskov/strát. Z takto získaného rozdelenia určíme relevantný percentil podľa požadovaného intervalu spoľahlivosti ktorý bude predstavovať hodnotu VAR.

Výhody

Koncept HS je veľmi jednoduchý čo pomáha nielen risk manažérom ale uľahčuje aj reportovanie a porozumenie VAR u senior manažmentu. Väčšinu potrebných dát banka už má a používa napríklad na denné market-to-market precenenie, alebo naopak ak banka m-t-m nerobí (prípadne robí iba pre časť svojej knihy), môže byť toto vítaným vedľajším produktom zavedenia HS. Pri malom objeme risk faktorov a menšom portfóliu môže byť HS vypočítaná aj bez náročného softvéru, napr. v Exceli.

Najväčšou výhodou HS je ale to, že nemusíme prijímať nijaký predpoklad o historickom rozdelení výnosov a určovať špecifickú distribučnú funkciu pre toto rozdelenie. Navyše vedľajším produktom môže byť mnoho štatistík, ktoré nám poskytnú presnejší obraz o rozdelení výnosov, ako napr. špicatosť či šikmosť rozdelenia výnosov. Netreba určovať korelačné koeficienty risk faktorov a vykonávať náročné operácie s maticami. HS môže byť uplatnená na akýkoľvek typ pozície za predpokladu, že máme k dispozícii všetky risk faktory určujúce jej hodnotu.

Nevýhody

Závažným nedostatkom HS je jej úplná závislosť na konkrétnych historických dátach. Základným predpokladom je totiž, že minulosť, tak ako sme ju

zachytili v trhových dátach, obsahuje správnu predpoveď budúcich rizík, z čoho vyplýva, že riziká, ktorým budeme čeliť v budúcnosti by mali byť rovnaké ako tie, ktorým sme boli vystavení v minulosti. Hoci tento problém sa vzťahuje aj na iné metódy výpočtu VAR, pri HS je jeho vplyv najjasnejší.

Problém nastane, ak sú dáta za sledované obdobie „nezvyčajné“. Ak sú príliš volatilné dôjde k nadhodnoteniu VAR, naopak v prípade, že zachytíme príliš kľudné obdobie VAR bude podhodnotené.

Ak naše dáta zachycujú nezvyčajnú udalosť, ktorá sa len veľmi nepravdepodobne bude opakovať v budúcnosti, bude táto ovplyvňovať VAR až kým neprestaneme udalosť zachytávať v historickom rade risk faktorov. Vo chvíli, keď daný výkyv vypadne z historického radu, VAR sa výrazne zmení.

HS sa tiež ťažko vysporiada so systémovými zmenami, ktoré ovplyvňujú risk faktory. Ak napríklad dôjde k zmene v systéme menového kurzu a k jednorázovej devalvácii, alebo k systémovej zmene úrokových mier, budeme naďalej požívať staré risk faktory na ocenenie pozície napriek tomu, že nie je dôvod predpokladať, že podobná zmena nastane znova. Systémové zmeny ktoré by mohli mať takýto negatívny vplyv v prípade HS uplatňovanej v slovenskej banke, boli napríklad zníženie úrokových sadzieb v októbri 2002, nedávne zníženie úrokových sadzieb na HUF, či predpokladané zmeny výnosovej krivky pri našom vstupe do ERM II. V tejto súvislosti sa hlavne v podmienkach emerging markets dostáva do popredia otázka voľby dĺžky historického časového radu. Na jednej strane musíme zabezpečiť dostatočné množstvo pozorovaní, aby bol odhad presný. Avšak pri príliš dlhom rade sa môžu zmeniť podmienky na trhu natoľko, že veľmi staré pozorovania risk faktorov budú mať len malý súvis s ich budúcimi hodnotami.

Mnohým z týchto problémov sa dá zabrániť, prípadne sa ich dopady dajú zmierniť vážením jednotlivých výnosov podľa toho, ako staré sú použité risk faktory. Najnovším pozorovaniam bude priradená väčšia váha, starším menšia. V takomto prípade bude VAR výrazne ovplyvnené výberom váh, ktoré priradíme časovým obdobiam a budeme musieť prijať množstvo predpokladov o modeli, ktorým budeme váhy pridelovať.

Metóda Monte Carlo Simulation

Metóda Monte Carlo (MCS) je zo všetkých spomínaných najnáročnejšia, má však teoretický najlepšie predpoklady poskytovať dostatočne presné odhady VAR. Zjednodušene môžeme princípy fungovania metódy MCS zhrnúť nasledovne. V prvom rade si

zvolíme, skonštruujeme model, ktorý opisuje správanie sa risk faktora, napríklad zvolenej úrokovej miery, alebo devízového kurzu a pod. Definujeme vstupné (nezávislé) premenné a odhadneme parametre modelu. V ďalšom kroku dosadzujeme náhodné čísla, alebo presnejšie povedané pseudonáhodné čísla obmedzené istými predpokladmi, do vytvoreného modelu. Hodnota súboru risk faktorov ktoré boli takto získané potom určí hodnotu portfólia. Pri dostatočne veľkom počte opakovaní bude takto získané rozdelenie výnosov portfólia dobrým odhadom skutočného rozdelenia.

Výhody

MCS je veľmi silným nástrojom na odhad VAR a môže byť použitý na takmer akékoľvek portfólio, akokoľvek komplexné a exotické. Môže pracovať s cenovým rizikom spojeným s nelineárnymi pozíciami, ktoré spôsobujú iným metódam, založeným na predpokladoch normálneho rozdelenia, značné problémy. Môže tiež pracovať s cenami nástrojov, ak závisia od viac ako jednej stochastickej premennej, či s meniacimi sa koreláciami a volatilitami v čase. Je najvhodnejšia na prácu s portfóliom štandardných opcií ale i omnoho zložitejších opčných konštrukcií vrátane takých, ktorých cena sa nedá vypočítať štandardným analytickým postupom (niektoré americké opcie). MCS je významnými bankami často využívaná na oceňovanie práve takýchto zložitých derivátových nástrojov v snahe vyhnúť sa obmedzeniam, plynúcim z klasických analytických metód, ktoré hlavne pri exotických derivátoch môžu značne sťažiť správny odhad ceny. V prípade, že banka modely na preceňovanie svojho portfólia používa je prirodzene, že sa bude snažiť využiť svoje technické a odborné kapacity aj na manažment rizík pomocou MCS. A naopak, ak sa banka rozhodne pre výpočet VAR použiť MCS, vedľajším efektom môže byť lepšie ocenenie nástrojov v jej portfóliu.

Nevýhody

MCS vyžaduje v porovnaní s ostatnými metódami omnoho väčšie personálne aj technické náklady. Pre každý risk faktor treba pripraviť model, odhadnúť jeho parametre, po čase prípadne revidovať a sledovať jeho vhodnosť. Pre priemernú slovenskú banku, ktorá by použila MCS len na sledovanie kurzového a úrokového rizika to predstavuje rádovo desiatky modelov. V prípade inštitúcie s pozíciami vo väčšom počte mien, s akciovými či komoditnými pozíciami by toto číslo ešte výrazne narástlo. Aby

bola metóda MCS spoľahlivá, je treba pri každom výpočte VAR vykonať dostatočne veľký počet opakovaní, t. j. prepočtov nad všetkými použitými modelmi. Pri vysokom počte risk faktorov je to aj výpočtovo veľmi náročná úloha. Slovenské banky by sa mali pre túto metódu rozhodnúť len v prípade, že sú ochotné investovať do risk manažmentu značné prostriedky a majú kvalitné personálne kapacity, na správu systému.

Kvôli náročnosti a komplexnosti takéhoto systému je tiež niekedy ťažké pre manažment banky udržať si prehľad o tom, čo vlastne jej risk manažéri robia. Najvýznamnejším prínosom by sa MCS stala pre banky so značnými derivátovými pozíciami.

Výber modelu, ktorý banka použije na výpočet VAR, je teda veľmi dôležitý krok a mal by sa urobiť s prihliadnutím na:

- špecifiká pozícií, pre ktoré bude model použitý. Banka by mala prihliadať predovšetkým na svoje najväčšie pozície a prispôbiť im výber modelu
- personálne kapacity risk manažmentu
- technické možnosti a náklady na risk manažment
- perspektívam a predpokladanému vývoju v podnikaní banky.

Spätné testovanie

Po výbere parametrov, metódy a po úspešnej implementácii, treba otestovať, či sa náš odhad, VAR blíži k skutočnosti. A teda, či skutočne nedôjde k nepriaznivému výsledku častejšie ako by sme podľa zvolených parametrov predpokladali, alebo naopak, či počet skutočných prekročení hodnoty VAR, nebude príliš nízky (v takom prípade je nami vypočítaná hodnota VAR nadhodnotená).

Spätné testovanie (backtesting) je založené na princípe výpočtu aktuálnej trhovej hodnoty portfólia. V deň T sa portfólio prehodnotí aktuálnymi trhovými cenami a zistí sa jeho trhovú hodnotu (v podstate sa vyráta m-t-m value). V deň T+n sa rovnaké, nezmenené pozície, ohodnotia opäť aktuálnymi trhovými cenami, pričom n je počet dní, pre ktoré sme sa rozhodli počítať VAR. Rozdiel medzi týmito dvoma hodnotami vyjadruje nárast, alebo pokles hodnoty portfólia za predpokladu, že jeho zloženie ostane nezmenené. Tento rozdiel sa potom porovná s VAR odhadnutou v deň T.

V prípade, že spätné testovanie preukáže, že model odhadu VAR je nepresný, musí dôjsť k jeho korekcii (zmene pravdepodobnostného intervalu, časového obdobia, zmene výpočtu korelačnej matice, zmene váh, ktoré prisudzujeme historickým údajom či zmene konštrukcie modelu, poprípade môže dôjsť k zmene metódy).

Stresstesting

Všetky predchádzajúce metódy vyjadrenia rizika založené na koncepte VAR majú jednu spoločnú slabinu. Všetky vychádzajú z minulých pozorovaní a predpokladajú, že na základe pozorovania minulosti, môžeme vytvoriť dobrý odhad budúcich javov. Vo väčšine prípadov je takýto predpoklad postačujúci. Zajtrajšie javy sú pokračovaním procesov, ktoré prebiehajú dnes či včera, podmienky, na ktorých sú založené tieto procesy sa menia pomerne pomaly atď. Čo však v prípade nečakaných udalostí, ktoré sa v minulosti nevyskytli, politické krízy, teroristické útoky, alebo udalostí, ktoré sa vyskytujú tak zriedka, že ich v modeli nie je možné zahrnúť rôzne deflácie mien, administratívne zásahy a pod.

Napriek tomu, že takéto situácie sú krajne nepravdepodobné, risk manažment s nimi musí počítať a mať predstavu o ich dopadoch. Naviac si treba uvedomiť, že napríklad pri 99 % pravdepodobnostnom intervale a pri 1-dňovom časovom období sa extrémna udalosť, ktorú nezachytíme prostredníctvom VAR vyskytne asi 2,5 krát za rok. Pre všetky tieto prípady by mali byť manažmentu vždy dostupné výsledky stresového testovania. Risk manažment by mal určiť niekoľko rizikových scenárov a vypočítať aký dopad bude mať takýto scenár na hodnotu bankového portfólia.

Podľa môjho názoru by mali existovať tri druhy stres scenárov.

- Pomerne pravdepodobné scenáre, ktoré predpokladajú zmenu risk faktorov o 3 až 5 štandardných odchýlok. Sem možno zaradiť aj niektoré štandardné stres testy ako napr. paralelné posuny výnosových kriviek o 100 alebo 200 bodov, rôzne otočenia kriviek a pod.

- Testy založené na predikcii budúceho vývoja vychádzajúce z kvalifikovaných odhadov. Takým môže byť napr. predpokladané pripojenie koruny k eurozóne, či ERM II, zmeny úrokových sadzieb menovými autoritami a pod.

- Posledným typom sú katastrofické, worst-case scenáre predpokladajúce dopady dramatických udalostí, ako sú teroristické útoky, vojny a pod.

Vyhodnocovanie takýchto scenárov je nevyhnutným doplnkom rôznych VAR metód. Spolu potom tvoria komplexný obraz trhových rizík, ktorým je banka vystavená a umožnia, aby bol manažment pripravený a schopný reagovať na každú eventualitu v budúcom vývoji okolitého prostredia.

44 ROKOV V BANKOVNÍCTVE

KALEIDOSKOP UDALOSTÍ, OSOBNOSTÍ A KRIŽOVATIEK

4. ČASŤ

doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Pokračovanie z čísla 12/2004

Bankovníctvo je zvláštna oblasť ekonomiky a života spoločnosti. Ide síce o peniaze, ale najdôležitejším zostáva človek. Základ je systém, presnosť, dôkladnosť, ktorá však nesmie prejsť do samoučelnej a vševládnucej byrokracie, aby sa neutlmila fantázia, esprit a inteligencia.

Zisk je meradlo úspešnosti, ale nesmie sa zabúdať na únosnú mieru rizika a neustále upevňovanie priaznivého imidžu banky.

Konkurencia je motorom výkonnosti, ale nesmie prekročiť nevyhnutný rámec korektnosti tak, aby dočasne vyhraté bitky neznamenal prehru vo vojne.

Základná vlastnosť bankára je schopnosť získať dôveru klienta, ale na rozdiel od podvodníka musí byť schopný si ju trvalo aj udržať, pretože banky pracujú s peniazmi, a to predovšetkým s peniazmi iných. Bankár dnes je v najmodernejšom poňatí

svetobežník, ale nesmie podceňovať špecifiká daného prostredia či krajiny. Bankár musí byť odborník, profesionál, ale keď sa k tomu pridruží aj nadšenie, nemôže to byť na škodu. Bankár musí mať zdravé sebavedomie, ale musí mať aj určitú pokoru a empatiu v komunikácii s klientom, pretože bez poznania problémov a hodnôt iných si sám píše profesionálny úmrtný list.

Banky sú z hľadiska hodnôt, osudov a priorít osobností, komunit, firiem a regiónov doslova modernými katedrálami, ale nesmú sa stať múzeami. To znamená, že musia reagovať na každú závažnú zmenu v ekonomike, spoločnosti či v živote významného klienta a pokiaľ možno, musia reagovať nie následne, ale predvídať a anticipovať vývoj dopredu.

Táto neustála adaptácia na križovatkách vývoja je ďalšou podstatnou vlastnosťou bánk.

Otváranie sa svetu aj prostredníctvom bánk

M. R. Štefánik: „Národ musí dôverovať sebe a budúcnosti, potom nájde i viac ušľachtilých priateľov a pomoc“.

Riava transformačného procesu strhávala predchádzajúce postupy, návyky i mechanizmy v niekoľkých prúdoch. Existoval silný prúd smerovania k občianskej a demokratickej spoločnosti, prúd ekonomickej reformy, prúd obnovy adaptácie na trendy vo svete. V podmienkach Slovenska snaha o otváranie sa svetu a presadzovanie aj vlastnej identity narážalo často na nepochopenie, čím vznikali i rad nedorozumení.

Bol to práve V. Klaus na českej strane, ktorý pochopil, že ekonomiky ČR a SR sa začínajú v dôsledku ekonomickej reformy a najmä a bezprostredne po devalvácii Kčs v roku 1990 vyvíjať

iným smerom. Devalvácia koruny umožnila exportujúcim prevažne českým podnikom dosahovať mimoriadne výnosy a na druhej strane dovážajúce prevažne slovenské podniky zaznamenávali nečakané mimoriadne straty.

A tak ODS a HZDS uzatvorili 23. júla 1992 politickú dohodu o zániku federácie. V menovej oblasti to znamenalo, že už nešlo o posilňovanie kompetencií ústredia ŠBČS pre Slovensko, ale o vytvorenie vlastnej suverennej centrálnej banky SR. Česká strana mala jednoznačne predstih, pretože začala s prípravou na rozdelenie federácie ešte v roku 1991. Začiatkom roku 1992 bolo v riadiacej zložke ústredia ŠBČS pre SR 84 pracovníkov a na druhej strane federálne ústredie ŠBČS a ústredie ŠBČS pre ČR malo 1200 pracovníkov. Českej strane stačilo k 1. 1. 1993 prakticky iba vymeniť „vývesnú tabuľu“, pretože kontakty so svetom, intenzívne stáže a odbornú prípravu pracovníkov v Prahe začali už po 1. 1. 1990.

O to viac treba obdivovať a oceniť obrovskú a mimoriadnu prácu na Slovensku vykonanú v druhom polroku 1992 a v roku 1993 na vytvorenie NBS, jej plne fungujúcich útvarov, na menovej odluke a na vytvorení novej národnej meny SR. Na ilustráciu počet pracovníkov z pôvodných 84 vzrástol na 895 v roku 1993 a na 1147 v roku 1994.

Menová odluka, vlastná mena, potvrdenie členstva SR v MMF a Svetovej banke, stabilita Sk napriek niektorým krajne pesimistickým prognózam na jej znehodnotenie až po 50 Sk za 1 USD, úspešná príprava na vstup do OECD a do EU, t. j. iba niekoľko výrazných úspechov obrovskej práce galérie pracovníkov, ktorí pri vzniku a rozvoji NBS prispeli mimoriadne k tomu, že NBS sa stala pevným pilierom inštitúcií novej samostatnej SR. Možno tu postupne uviesť E. Hlavatého, M. Juska, M. Tkáča, V. Masára, J. Matesa, E. Kohútiková, J. Mudríka, I. Šramka a ďalších stovák pracovníkov v Bratislave i v krajoch, akými sú J. Kreutz v Banskej Bystrici, J. Kandalík, F. Michališin v Košiciach a E. Stodolová v Bratislave.

S otváraním sa svetu úzko súvisia aj vysoko profesionálne opatrenia v devízovej oblasti, najmä pokiaľ ide o prechod ku konvertibilite meny, kde možno vidieť zreteľne štyri stupne finančnej otvorenosti našej ekonomiky:

1. stupeň bola finančne uzatvorená ekonomika s nevymeniteľnou menou a s pomerne tvrdou centrálnou administratívnou reguláciou devízového hospodárstva a platných transférov. Táto etapa s koeficientom VRCV (vnútorné reprodukčné cenové vyrovnanie – 2,7), devízovou reguláciou v podstate u nás trvala do roku 1990.

2. stupeň finančnej otvorenosti začína po 1.1.1990 zavedením vnútornej konvertibility a nástupom na stratégiu transformácie k trhovej ekonomike.

3. pokročilejší stupeň finančnej otvorenosti sa začína v roku 1995 postupným prechodom od vnútornej k vonkajšej konveertibilite, od liberalizácie devízových operácií na bežnom účte platobnej bilancie k postupnej liberalizácii aj na kapitálovom účte.

4. najvyšší stupeň finančnej otvorenosti našej ekonomiky bude predstavovať vstup do eurozóny a štandard eurupskej trhovej ekonomiky.

Význam horeuvedených postupných krokov k vymeniteľnosti koruny, a tým aj k väčšiemu otvoreniu sa svetu vystupuje ešte viac do popredia, ak si uvedomíme, že ešte v sedemdesiatych rokoch napr. tuzexové účty boli vedené iba v Živnobanke v Prahe.

Každý prechod cez hranice a prísne colné prehliadky boli zdrojom neuveriteľných stresov. Spomínam si napríklad, že po jednej veľmi nepríjemnej osobnej prehliadke členov súboru Novej scény v lete 1976 ma pozvali do divadla na besedu o devízovom zákone, o valutách a devízach, kde som si uvedomil pocity významných umelcov, ale aj ďalších ľudí v takýchto situáciách.

Usilovali sme sa a dosiahli sme, že značná časť devízových operácií aj pre fyzické osoby bola oddeľovaná zo Živnobanky do našej pobočky ČSOB.

Vrstvenie identity

Vytvorením nových inštitúcií samostatnej SR, proces vytvárania imidžu Slovenska sa iba začal. Bolo potrebné vysvetľovať v zahraničí prečo sa ČSFR rozdelila, „o čo vlastne ide Slovákom“. Sám som to zažil na rôznych medzinárodných konferenciách v Paríži, v Lisabone, v Štokholme či vo Varšave.

Ešte 4 roky po rozdelení federácie v roku 1997, po nástupe na veľvyslanectvo vo Francúzsku sme si stanovili ako prioritu diplomacie vytváranie a upevňovanie dobrého mena Slovenska vo Francúzsku i v celej Európe.

V súvislosti s našou identitou a deficitom v obraze Slovenska vo svete sme si aj vo francúzskom prostredí uvedomovali tieto 3 A:

Asymetria
Asynchronizácia
Attention (pozor).

Asymetria znamená, že Slovensko bolo menej známe a viditeľné ako napríklad naši susedia. Poľsko so svojimi 40 mil. obyvateľov sa po stáročia dostávalo do povedomia Európy.

Budapešť a Praha vytvárali svoje silné väzby v strednej i ostatnej Európe cieľavedome a systematicky už v dávnej histórii.

Asynchronizácia znamená, že sme začali naplno a komplexne vytvárať štátne inštitúcie ako atribúty vlastného sebaurčenia až koncom 20. storočia, keď identita našich susedov bola zrelo navrstvená a náležite identifikovaná príslušným imidžom aj v zahraničí.

Hoci je pochopiteľná istá eufória zo vzniku a z existencie samostatného demokratického štátu, spomenutá asymetria a asynchronizácia nabáda k zvýšenej obozretnosti, pretože najvýraznejším znakom

múdrosti a zrelosti každého národa je, že nepripustí, aby nadšenie prerástlo do fanatizmu a vlastenectvo do nacionalizmu.

Globalizácia a integračné procesy menia aj vzájomné vzťahy medzi nezávislosťou a vzájomnou závislosťou – interdependance.

Veľavravným v tomto zmysle je preto výrok guvernéra Banque de France, ktorý ešte na začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia pripomenul: „Centrálna banka sa už nemôže snažiť o independence (nezávislosť), ale o interdependance (vzájomná závislosť).“

Výrazným medzníkom nášho otvárania sa svetu bol vstup do OECD, v ktorom sa angažovala veľmi úspešne aj NBS. Spomínam si na všetky delegácie zo Slovenska, v ktorých bola aj E. Kohútiková, viceguvernérka NBS, ktorá zaujala rokujúcich partnerov vysokým profesionalizmom.

Stručný prehľad prístupového procesu SR do OECD je nasledujúci:

- 28. 2. 1994 – SR podala žiadosť o riadne členstvo v tejto organizácii
- 29. 7. 2000 – Slovenská republika bola na základe rozhodnutia rady OECD oficiálne pozvaná za 30. člena Organizácie
- 28. 9. 2000 – minister zahraničných vecí SR podpísal v Paríži dohodu o vstupe do OECD
- 14. 12. 2000 – minister zahraničných vecí SR uložil príslušné dokumenty u francúzskej vlády, čím sa SR stala riadnym členom Organizácie.

Pravda, nebolo to tak jednoduché, pretože najmä v rokoch 1998 – 2000 bolo potrebné absolvovať rad rokovaní vo výbore CIME (Výbor pre medzinárodné organizácie a nadnárodné spoločnosti), vo výbore CMIT (Výbor pre kapitálové pohyby a neviditeľné operácie) ako aj v ďalších výboroch, kde bola aktívna i Národná banka Slovenska.

Vstup SR do OECD v mnohom urýchlil a vhodne naštartoval prípravu aj vstup do EÚ. Posilnilo sa dobré meno SR vo svete ako 30. člena klubu najvyspelejších krajín vo svete – najvyspelejších na fantáziu a nápady. Prejavilo sa to prakticky aj vo zvýšení záujmu zahraničných investorov o investovanie na Slovensku, keď napríklad v samotnom roku 2000 vzrástli zahraničné investície na Slovensku o 99 miliárd v porovnaní s rokom 1999, kedy bol prílev PZI 16,5 miliardy.

V ďalších rokoch, najmä v roku 2003 a 2004 pokračuje zvýšený prílev zahraničných investícií na Slovensku.

Opäť spomienka

O tom, aký významný oblúk sme vstupom do OECD urobili svedčia aj moje kontakty s OECD z druhej polovice 70-tych rokov, kedy reprezentácia ČSOB bola dislokovaná na Avenue Ingres, neďaleko ambasády a neďaleko Chateau de la Muette, kde sídli OECD. Pretože v tom období ešte neboli zavedené prísne bezpečnostné opatrenia, často som navštevoval túto „katedrálu“ internacionalizácie a globalizácie aj za účelom štúdia voľne sa nachádzajúcich materiálov vynikajúcich odborníkov.

Praktické skúsenosti a kontakty z bankovníctva mi pomohli aj v diplomacii. Spomínam si, ako počas odovzdávania poverovacích listín prezidentovi Francúzskej republiky v mojom vystúpení bolo potrebné použiť výraz „poverovacie listiny“ (lettres de creance), ale keď som došiel k tomuto výrazu, zaváhal som na niekoľko sekúnd, pretože sa mi natískal na vyslovenie iný, nie diplomatický, ale bankový výraz – *lettre de change* (zmenka).

A tak by som bol prvým veľvyslancom čo odovzdal hlave štátu miesto poverovacích listín zmenku. Po skončení ceremónie sa mi prezident republiky J. Chirac už neformálne zdôveril, že „oceňuje, že SR vyslala na post veľvyslanca bankára, pretože aj Francúzsko akcentuje v diplomacii jej ekonomickú dimenziu“.

Veľmi mi v mojej práci na veľvyslanectve pomohli aj kontakty z predchádzajúceho obdobia s bankami a ich predstaviteľmi, napr. s pánom de la Rossierom, bývalým guvernérom Banque de France, ďalej s veľvyslancom USA F. Rohatynom, ktorý svojho času ako predstaviteľ Lazard Freres zachránil mesto New York od bankrotu.

Vybudovaním Národnej banky Slovenska a jeho inštrumentária, vstupom SR do OECD a do EÚ ako aj do NATO, vstupom SR do takých medzinárodných organizácií ako je Svetová banka, Medzinárodný menový fond, pravidelné kontakty s medzinárodnými bankami v Európe, banková sústava významne prispela k otvoreniu sa Slovenskej republiky svetu a k vytvoreniu priaznivého imidžu SR vo svete.

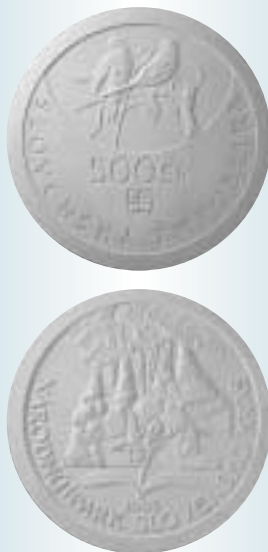
Pravda, identita národa a imidž krajiny sú veľmi krehké hodnoty, o ktoré je potrebné sa neustále a cieľavedomo usilovať.

PAMÄTNÁ STRIEBORNÁ MINCA OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY – NÁRODNÝ PARK SLOVENSKÝ KRAS

Okrem významných osobností, historických udalostí a kultúrnych hodnôt Slovenska propaguje Národná banka Slovenska na pamätných minciach aj krásu jeho prírody, ktorú prezentuje postupným vydávaním pamätných mincí s tematikou národných parkov. Doteraz vydala pamätne mince s motívmi Národného parku Slovenský raj (1994), Pieninského národného parku (1997), Tatranského národného parku (1998) a Národného parku Malá Fatra (2001). Na marec 2005 pripravila emisiu piatej pamätnej mince s touto tematikou, ktorá je venovaná Národnému parku Slovenský kras.

Národný park Slovenský kras sa nachádza v juhozápadnej časti východného Slovenska. Bol vyhlásený v roku 2002 na výmere 34 611 ha a je najväčším krasovým územím na Slovensku. Vyznačuje sa množstvom krasových foriem, kaňonovitými dolinami rieky Slaná a Štítnického potoka, jaskyňami a priepasťami. Charakteristické pre túto oblasť sú Zádielska a Hájska tiesňava, ako aj známe a hojne navštevované jaskyne Gombasecká, Jasovská a Domica. Raritou je Silická ľadnica, priepasť so stálou ľadovou výzdobou. Rôznorodosťou flóry patrí k najbohatším oblastiam strednej Európy; známe je najmä vzácny kandík psí. Z botanického hľadiska sú najdôležitejšie endemické druhy, napríklad rumenica turnianska a chudôbka drsnoplodá Klásterského. Národný park je jedným z ornitologicky najvýznamnejších území Slovenska a je v ňom aj pestré zastúpenie ostatného živočíšstva. Pozoruhodný je výskyt všetkých 24 druhov netopierov z územia Slovenska.

1. cena
Mária Poldaufová

Na výtvarný návrh pamätnej mince bola vyhlásená verejná anonymná súťaž, na ktorej sa zúčastnilo desať autorov s dvanástimi súťažnými prácami. Po vyhodnotení súťaže odporučila odborná komisia na realizáciu dielo kremnickej medailérky Márie Poldaufovej, ktorá získala prvú cenu. Na jej návrhu komisia ocenila najvýstižnejšie vyjadrenie zadanej témy. Na averze autorka zobrazila dve strnádky cia, ktoré sú typickými predstaviteľmi fauny národného parku. Na reverz si vybrala charakteristický motív z kvapľovej výzdoby Jasovskej jaskyne a do popredia umiestnila kvet – kandík psí, ktorý patrí k typickým predstaviteľom flóry národného parku. Reliéfne časti doplnila zaujímavým riešeným a dobre zvoleným písmom.

Druhá cena nebola v súťaži udeľená. Tretiu cenu získal PhDr. Kliment Mitura, ktorého návrh komisiu oslovil jednotným kompozičným riešením, súladom averznej a reverznej strany a najmä kvalitným zobrazením kandíka psieho na averze.

Pamätná minca v hodnote 500 Sk s priemerom 40 mm a hmotnosťou 33,63 g je vyrazená zo striebra s rýdzosťou 925/1000 v Bižuterii Česká Mincovna Jablonec nad Nisou v počte 8 500 kusov v bežnom vyhotovení a 3 600 kusov vo vyhotovení proof. Na razbu je stanovený limit maximálne 10 000 kusov v bežnom a 5 000 kusov v proof vyhotovení.

Na hrane mince je nápis "OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY", pred ktorým je deliaca značka v tvare štylizovaného kvetu

3. cena
PhDr. Kliment Mitura

Ing. Dagmar Flaché, foto: Ing. Štefan Fröhlich

ADRESÁR BÁNK A POBOČIEK ZAHRANIČNÝCH BÁNK V SR K 28. 2. 2005

Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Internetová adresa	Telefón	Fax
CENTRÁLNA BANKA					
Národná banka Slovenska	Imricha Karvaša 1 813 25 Bratislava	Ing. Ivan Šramko guvernér	www.nbs.sk	02/5787 1111	02/5787 1100

KOMERČNÉ BANKY						
Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Internetová adresa	Telefón	Fax
1.	Banka Slovakia, a. s.	J. Kráľa 1 974 01 Banská Bystrica	Ing. Viliam Ostrožlík, MBA predseda predstavenstva	www.basl.sk	048/4317 305	048/4132 222
2.	CALYON BANK SLOVAKIA, a. s.	Klemensova 2/A 811 09 Bratislava	Erik Maurin generálny riaditeľ		02/5926 2111	02/5926 2248
3.	Citibank (Slovakia), a. s.	Viedenská cesta 5 851 01 Bratislava	Igor Thám generálny riaditeľ	www.citibank.sk	02/6827 8224	02/6827 8211
4.	ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s.	Radlinského 10 813 23 Bratislava	Ing. Dušan Paulík predseda predstavenstva	www.csobsp.sk	02/5966 7821	02/5966 7920
5.	Dexia banka Slovensko, a. s.	Hodžova 11 010 11 Žilina	Marc Lauwers predseda predstavenstva	www.dexia.sk	041/5624 093	041/5624 129
6.	HVB Bank Slovakia, a. s.	Mostová 6 811 02 Bratislava	Dr. Christian Suppanz predseda predstavenstva	www.hvb-bank.sk	02/5969 1111	02/5969 9406
7.	ISTROBANKA, a. s.	Laurinská 1 811 01 Bratislava	Mag. Volker Pichler predseda predstavenstva	www.istrobanka.sk	02/5939 7111	02/5939 7273
8.	Komerční banka Bratislava, a. s.	Medená 6 811 02 Bratislava	Robert H. Kerneis generálny riaditeľ	www.koba.sk	02/5293 2153	02/5296 4801
9.	ĽUDOVÁ BANKA, a. s.	Vysoká 9 810 00 Bratislava	Ing. Jozef Kollár, PhD. predseda predstavenstva	www.luba.sk	02/5965 1111	02/5441 2444
10.	OTP Banka Slovensko, a. s.	Štúrova 5 813 54 Bratislava	Ing. Károly Hodossy prezident	www.otpbanka.sk	02/5979 1111	02/5296 3484
11.	Poštová banka, a. s.	Prievozska ul. 2/B 821 09 Bratislava	Ing. Tomáš Salomon generálny riaditeľ	www.pabk.sk	02/5960 1111	02/5960 3344
12.	Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.	Bajkalská 30, P.O.Box 48 829 48 Bratislava	Ing. Imrich Béreš predseda predstavenstva	www.pss.sk	02/5823 1111	02/5341 7481
13.	Slovenská sporiteľňa, a. s.	Suché mýto 4 816 07 Bratislava	Mag. Regina Ovesny-Straka predsedníčka predstavenstva	www.slsp.sk	02/5850 3111	02/5850 4111
14.	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.	Štefánikova 27 814 99 Bratislava	Ing. Ľudovít Konczer generálny riaditeľ	www.szrb.sk	02/5729 2111	02/5729 2250
15.	Tatra banka, a. s.	Hodžovo nám. 3 811 06 Bratislava	Dkfm. Rainer Franz generálny riaditeľ	www.tatrabanka.sk	02/5919 1111	02/5919 1110
16.	UniBanka, a. s.	Vajnorská 21 832 65 Bratislava	Ing. Jozef Barta generálny riaditeľ	www.unibanka.sk	02/4437 3964	02/ 4437 3975

Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Internet	Telefón	Fax
17.	Všeobecná úverová banka, a. s.	Mlynské nivy 1 829 90 Bratislava	Tomas Spurny, MBA generálny riaditeľ	www.vub.sk	02/ 5055 1111	02/ 5556 6656
18.	Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.	Grösslingova 77 824 68 Bratislava	Mag. Karl Peter Giller predseda predstavenstva	www.wunstenrot.sk	02/5927 5350	02/5292 0912
POBOČKY ZAHRANIČNÝCH BÁNK						
1.	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka zahraničnej banky Bratislava	Rajská 15/A P. O. BOX 138 810 00 Bratislava 1	Ing. Martin Horváth vedúci pobočky	www.commerzbank.sk	02/5710 3111	02/5710 3116
2.	Československá obchodná banka, a. s. pobočka zahraničnej banky v SR	Michalská 18 815 63 Bratislava	Ing. Daniel Kollár vrchný riaditeľ pobočky	www.csob.sk	02/ 5966 5111	02/ 5443 0530
3.	ING Bank N. V. pobočka zahraničnej banky	Jesenského 4/C 811 02 Bratislava	Hans Jacobus van Essen generálny riaditeľ pobočky	www.ing.sk	02/ 5934 6111	02/ 5293 1222

ZASTÚPENIA ZAHRANIČNÝCH BÁNK PÔSOBIACICH NA ÚZEMÍ SR K 28. 2. 2005

Por. číslo	Názov a adresa	Dátum registrácie	Telefón	Fax	Vedúci zastúpenia
1.	ABN AMRO Bank N. V. zastúpenie Bratislava Vajnorská 98/D, 831 04 Bratislava	24. 2. 2004	02/4446 2150	–	Ing. Jaromír Zahradník
2.	BANQUE PRIVEE EDMOND DE ROTHSCHILD EUROPE zastúpenie Bratislava Hlavné nám. 4, 811 01 Bratislava	24. 1. 2005			JUDr. Johan Mevesen Marc Ambroisien
3.	BNP Paribas zastúpenie Bratislava Nám. SNP 15, 811 06 Bratislava	11. 3. 1992	02/5296 4973	02/5296 4973	Ing. Dušan Hanuliak
4.	European Bank for Reconstruction and Development zastúpenie Bratislava Suché Mýto 1, 811 03 Bratislava	18. 5. 1994	02/5296 7835	02/5910 1750	Alexander Auboeck
5.	Akciová obchodná banka FORA-BANK zastúpenie Bratislava Ventúrska 1, 810 00 Bratislava	17. 9. 2002	02/ 5443 5382	02/5443 3082	Ing. Michal Oravec
6.	Investkredit Bank AG zastúpenie Bratislava Hurbanovo nám. 3 811 06 Bratislava	9. 6. 2003	02/ 5998 6519	02/ 5998 6526	Ing. Juraj Bielik
7.	J&T Banka, a. s. zastúpenie Bratislava Lamačská cesta 3, 841 04 Bratislava	26. 4. 2000	02/5941 8120	02/5941 8115	Ing. Jozef Tkáč

Por. číslo	Názov a adresa	Dátum registrácie	Telefón	Fax	Vedúci zastúpenia
8.	Waldviertler Sparkasse von 1842 zastúpenie Bratislava Židovská 5 811 01 Bratislava	2. 10. 2003	02/5464 0901	02/5664 0903	Mag. Franz Schalko

ASOCIÁCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 28. 2. 2005

Názov a adresa	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ spoločnosti	Prevažujúca činnosť
Asociácia bánk Rajská 15/A P. O. BOX 296 814 99 Bratislava 1 www.asocbank.sk	2. 7. 1993	02/5720 5301	02/5720 5315	Mag. Regina Ovesny-Straka prezidentka Ing. Ladislav Unčovský výkonný riaditeľ	Zastupovanie a presadzovanie spoločných záujmov členov vo vzťahu k orgánom štátnej moci, orgánom samosprávy a ďalším právnym subjektom. Reprezentovanie záujmov svojich členov vo vzťahu k zahraničiu a zabezpečovanie zastupovania v medzinárodných organizáciách. Presadzovanie záujmov členov v legislatívnej oblasti vzťahujúcej sa k predmetu ich činnosti.
Asociácia správcovkých spoločností Račianska 3 831 03 Bratislava www.ass.sk	16. 4. 1998	02/4463 2543	02/4463 2542	Ing. Ľubor Kyselý výkonný riaditeľ	Zastupovanie záujmov členov asociácie voči iným subjektom, poradenská a informačná činnosť.
Asociácia obchodníkov s cennými papiermi Radlinského 13 811 07 Bratislava www.aocp.sk	26. 7. 1995	02/5263 5482	02/5263 5482	Ing. Róbert Kopál riaditeľ	Zastupovanie záujmov obchodníkov s cennými papiermi. Regulácia ich činnosti.
Slovenská asociácia poisťovní Drieňová 34 820 09 Bratislava P.O.BOX 51, Bratislava 29 www.slaspo.sk	1. 1. 1994	02/4342 9985	02/4342 9984	Ing. Vladimír Rančík generálny tajomník	Zastupovanie, ochraňovanie a presadzovanie spoločných záujmov poisťovní vo vzťahu k orgánom štátnej správy a ďalším právnym subjektom

ÚČELOVÉ ORGANIZÁCIE V BANKOVOM SEKTORE SR K 28. 2. 2005

Názov a adresa organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Centrálny depozitár cenných papierov SR, a. s. Ul. 29. augusta 1/A 814 80 Bratislava www.cdcp.sk	22. 12. 1992	02/5296 8751	02/5296 8755	Ing. Emília Palková generálna riaditeľka	Evidencia zaknihovaných cenných papierov (CP) a imobilizovaných CP v registri emitentov, evidencia majiteľov zaknihovaných CP na účtoch majiteľov a údajov na klientskych účtoch členov, pridelovanie, menenie a rušenie ISIN-u, poskytovanie služieb členom centrálného depozitára, emitentom CP, burze CP, zahraničnej burze CP.

Názov a adresa organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Exportno-importná banka SR Grösslingova 1 813 50 Bratislava www.eximbanka.sk	22. 7. 1997	02/5939 8511	02/5296 5595	Ing. Ladislav Vaškovič, CSc. generálny riaditeľ	Podpora vývozných a dovozných aktivít slovenských vývozcov a dovozcov financovaním vývozných úverov, poisťovaním vývozných úverov a financovaním dovozných úverov so zámerom zvýšiť konkurencieschopnosť tuzemských výrobcov a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu Slovenskej republiky v zahraničí.
Slovenská konsolidačná, a. s. Cintorínska 21 814 99 Bratislava www.slovenska-konsolidacna.sk	26. 10. 1999	02/5728 9112	02/5728 9400	Ing. Viliam Vaškovič, CSc. predseda predstavenstva a generálny riaditeľ	Kúpa a predaj pohľadávok – factoring, forfeiting, činnosť ekonomických a organizačných poradcov, sprostredkovateľská činnosť.
Transacty Slovakia, a. s. Röntgenova 1 851 01 Bratislava www.transacty.sk	19. 5. 1994	02/6828 5511	02/6241 2858	Peter Gabriž generálny riaditeľ	Automatizované spracovanie dát, poskytovanie softvéru, konzultácie a školiaca činnosť, inštalácia a servis elektrických technických zariadení, nákup a predaj tovaru.

INÉ INŠTITÚCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 28. 2. 2005

Názov a adresa organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Fond ochrany vkladov Kapitulská 12 812 47 Bratislava www.fovsvr.sk	10. 10. 1996	02/5443 3694	02/5443 4335	Ing. Rudolf Šujan predseda Prezídia fondu	Činnosti súvisiace s ochranou vkladov uložených v bankách, sústreďovanie peňažných prostriedkov bánk a pobočiek zahraničných bánk do fondu a nakladanie s peňažnými prostriedkami fondu, poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom NR SR č. 118/1996 Z. z.
Združenie pre bankové karty Slovenskej republiky Dunajská 4 811 08 Bratislava 1 www.zbk.sk	1. 1. 1993	02/5296 3694	02/5296 3694	Ing. Eva Muroňová predsedníčka	Vytváranie podmienok na rozvoj využívania bankových kariet v medzibankovom platobnom styku v SR, podpora rozvoja spoločnej siete bankomatov a obchodníkov prijímajúcich vo svojich zariadeniach platby prostredníctvom bankových kariet.

TEKOVSKÁ ĽUDOVÁ BANKA

Vznikla pôvodne v Topolčiankach v roku 1882 na družstevnom podklade pod názvom Malotopolčianské roľnícke družstevné a zálohové spoločenstvo, Topolčianky. Na ustanovujúcej schôdzi 9. februára 1891 sa tento peňažný ústav transformoval na akciovú spoločnosť s názvom Kis-tapolcsányi Népbank (Malotopolčianská ľudová banka) s akciovým kapitálom 100 000 zlatých. Zakladateľom a prvým riaditeľom banky bol miestny podnikateľ Pető Bertalan. Predsedom správnej rady bol gróf Štefan Keglevich.

Banka sa orientovala predovšetkým na zber vkladov a poskytovanie úverov drobným vkladateľom, ale aj miestnym podnikateľom, obchodníkom a veľkostatkárom. Už v prvom roku svojho pôsobenia dosiahla ročný obrat 851 000 zlatých s výškou dividendy 3 %. V snahe rozšíriť obchodnú činnosť sa správna rada v roku 1893 rozhodla preniesť sídlo banky do Zlatých Moraviec. Zároveň došlo k zmene názvu na Barsmegyei Népbank (Tekovská ľudová banka). Do roku 1896 banka zvýšila akciový kapitál na 300 000 zlatých a otvorila filiálky vo Vrábľoch, Kalnej nad Hronom a v Tekovských Lužanoch. V roku 1898 preniesla sídlo filiálky do Levíc, centra Tekova, s cieľom získať zákazníkov z okruhu priemyselníkov a obchodníkov.

Banka postupne rozširovala svoju činnosť a v roku 1913 s akciovým kapitálom 3 mil. korún (ďalej len K) a rezervným fondom 200 000 K obhospodarovala vklady za 8 015 000 K a poskytla pôžičky za 13 262 000 K. Dosiahla čistý zisk 262 000 K a vyplácala dividendy 13 K na jednu akciu. Z dôvodu zvýšenej úverovej činnosti využívala reeskontný úver od Rakúsko-uhorskej banky. Rozvoj ústavu na krátky čas prerušila prvá svetová vojna. Došlo k poklesu úverovej činnosti a čistého zisku, takže banka v rokoch 1918 – 1919 nevyplácala dividendy. Utrpela straty predovšetkým z vojnových pôžičiek (v roku 1916 mala pôžičky za 5 586 500 K). Z prechodného obdobia sa však čoskoro spamätala, obchody sa rozprúdili, získala si nových zákazníkov a už v roku 1920 pracovala s akciovým kapitálom 3 mil. korún československých (ďalej len Kč), obhospodarovala vklady za 19 961 000 Kč, poskytla pôžičky za 17 338 000 Kč, pričom dosiahla čistý zisk 183 000 Kč a opäť vyplácala dividendy 8 Kč na jednu akciu. V nasledujúcom roku presťahovala sídlo centrálneho do Levíc.

V medzivojnovom období zaznamenala prudký rozvoj a stala sa najsilnejšou vidieckou bankou na území bývalej Tekovskej župy. Zapojila sa do procesu koncentrácie bankovníctva na Slovensku a pokračovala v budovaní siete pobočiek. V roku 1922 otvorila filiálku v Šahách, o dva roky neskôr fúziou prevzala Žarnovickú sporiteľňu, Žarno-

vickú ľudovú banku a Banskoštiavnický obchodný a úverný ústav, pričom v Žarnovici a v Banskej Štiavnici otvorila svoje filiálky. V roku 1926 prevzala Levický úverný ústav a Hospodársku ľudovú banku pre Oslany a okolie. O rok neskôr otvorila filiálku v Nových Zámkoch a sídlo filiálky z Tekovských Lužian preniesla do Želiezoviec. V roku 1938 jej základný kapitál predstavoval už 5 mil. Kč, vklady stúpili na 113 129 000 Kč, pôžičky na 106 912 000 Kč, dosiahla čistý zisk 915 000 Kč a výšku dividendy 24 Kč.

Veľký zlom v činnosti banky predstavovala Viedenská arbitráž v roku 1938, keď Levice ako sídlo banky pripadli Maďarsku. Na území okleštenej Československej republiky, od 14. marca 1939 Slovenskej republiky, zostali filiálky v Zlatých Moravciach, Banskej Štiavnici, Žarnovici a Oslanoch. Na území okupovanom Maďarskom sa ocitla centrála v Leviciach, filiálky vo Vrábľoch, Šahách, Štúrove, Želiezovciach a Nových Zámkoch. Snahy vedenia Tekovskej ľudovej banky, ale najmä funkcionárov filiálky v Zlatých Moravciach o to, aby sa z filiáliek na území Slovenskej republiky vytvorila samostatná banka, Ministerstvo financií Slovenskej republiky napriek intervenciám biskupa Michala Buzalku zamietlo. Na základe medzistátnej dohody s Maďarskom uvedené filiálky na Slovensku prevzala v roku 1942 Sedliacka banka v Bratislave.

Tekovská ľudová banka na území odstúpenom Maďarsku zvýšila v roku 1940 akciový kapitál na 1 000 000 pengő (v roku 1939 predstavoval jej akciový kapitál po prepočítaní 714 286 pengő, pričom bol použitý prepočet 1 pgő = 7 Kč). V roku 1940 otvorila filiálku v Komárne a v roku 1941 vo Vámosmiskole po fúzii s miestnou sporiteľňou. V roku 1939 prebrala do svojej záujmovej sféry gumárenskú továreň v Budapešti (Hungária gutapercha és gumiárugyár) a v roku 1941 levickú továreň na výrobu mydla a rastlinných tukov, ktorú zmenila na Tekovské priemyselné závody úč. spol., Levice. Prenikla aj do veľkoobchodu s obilím a poľnohospodárskymi produktmi.

Po skončení vojny bola Tekovská ľudová banka vrátane filiáliek začlenená späť do sféry československého bankovníctva. Výnosom Povereníctva SNR pre financie z 19. júna 1945 bola do banky dosadená dočasná správa, ktorú 9. februára vystriedala národná správa pod vedením dirigenta filiálky Slovenskej banky v Leviciach Júliusa Hnilicu. Rozhodnutím Povereníctva financií z 12. júna 1946 bola nariadená likvidácia podniku, ktorá po rôznych organizačných zmenách bola ukončená v roku 1950, keď bola banka vymazaná z firemného registra.

Mgr. František Chudják

Z ROKOVANIA BANKOVEJ RADY NBS

Dňa 8. februára 2005 sa uskutočnilo 4. rokovanie Bankovej rady Národnej Banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Ivana Šramka.

- BR NBS posúdila aktuálnu situáciu na finančnom trhu a rozhodla o odmietnutí všetkých ponúk v pravidelnom dvojtýždňovom repo tendri. NBS naďalej vyjadruje svoju nespokojnosť s vývojom kurzu slovenskej koruny, ktorý sa od začiatku tohto roka posilnil voči referenčnej mene euro o 1,9 percenta. Na takomto vývoji sa podieľa predovšetkým krátkodobý kapitál spojený s očakávaniami ďalšieho posilňovania kurzu slovenskej koruny. Značná časť krátkodobého kapitálu sa prostredníctvom menových operácií realizuje práve v sterilizačných tendroch centrálnej banky.

BR NBS považuje súčasné zhodnocovanie kurzu koruny za neúmerne a ako už viackrát deklarovala je aj naďalej odhodlaná použiť v prípade ďalšieho neprimeraného zhodnocovania kurzu dostupné nástroje. Jedným z týchto nástrojov je aj odmietnutie ponúk na sterilizáciu.

Dňa 11. februára 2005 sa uskutočnilo 5. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Ivana Šramka.

- BR NBS schválila vyhlášku o vydaní pamätnej striebornej mince v nominálnej hodnote 500 Sk s tematikou ochrany prírody a krajiny – Národný park Slovenský kras.

Pamätná minca je v poradí piatou striebornou mincou s touto tematikou. Je vyrazená zo zliatiny obsahujúcej 925 dielov striebra a 75 dielov medi. Hmotnosť mince je 33,63 g a priemer 40 mm. Autorkou výtvarného návrhu je sochárka Mária Poldaufová. Pamätné strieborné mince vyrazila Bižuterie, Česká mincovna, a.s., v náklade 8 500 kusov v bežnom vyhotovení a 3 600 kusov vo vyhotovení „proof“ a do predaja sa dostanú začiatkom marca 2005.

Dňa 15. februára 2005 sa uskutočnilo 6. rokovanie Bankovej rady Národnej Banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Ivana Šramka.

- BR NBS posúdila najnovší vývoj a aktuálnu situáciu na finančnom trhu a opätovne rozhodla o odmietnutí všetkých ponúk v pravidelnom dvojtýždňovom repo tendri. Dôvodom tohto rozhodnutia je pretrvávajúca nespokojnosť centrálnej banky s vývojom kurzu slovenskej koruny, ktorý sa od začiatku tohto roka posilnil voči referenčnej mene euro o 1,8 percenta.

Dňa 28. februára 2005 sa uskutočnilo 7. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Ivana Šramka.

- BR NBS prerokovala Situačnú správu o menovom vývoji v SR za január 2005 a rozhodla o zmene úrokových sadzieb na úroveň 2,00 % pre jednoduchové sterilizačné obchody, 4,00 % pre jednoduchové refinančné obchody a 3,00 % pre dvojtýždňové repo tendre s obchodnými bankami s účinnosťou od 1. 3. 2005.

- BR NBS schválila na rok 2005 razbu 17 mil. kusov mincí v nominálnej hodnote 50 halierov (vzor 1996) a 10 mil. kusov mincí v nominálnej hodnote 1 Sk.

Dňa 1. marca 2005 sa uskutočnilo 8. rokovanie Bankovej rady Národnej Banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Ivana Šramka.

- BR NBS po znížení úrokových sadzieb dňa 28. 2. 2005 rozhodla akceptovať časť ponúk v pravidelnom 2-týždňovom repo tendri.

- BR NBS súčasne skonštatovala, že posilňovanie výmenného kurzu slovenskej koruny voči euru naďalej považuje za neprimerane rýchle.

Komentár BR NBS k rozhodnutiu o výške vyhlasovaných úrokových sadzieb

Banková rada NBS na svojom 7. zasadnutí dňa 28. februára 2005 prerokovala Situačnú správu o menovom vývoji v SR za január 2005. V rámci hodnotenia aktuálneho vývoja inflácie Banková rada NBS konštatovala, že januárový vývoj spotrebiteľských cien bol v porovnaní s očakávaniami NBS priaznivejší. Pomalší rast cien bol ovplyvnený poklesom cien obchodovateľných tovarov, ku ktorému prispelo najmä zníženie cien pohonných hmôt a zhodnocovanie výmenného kurzu voči euru. Na medziročnom porovnaní sa miera inflácie v januári

výraznejšie znížila vplyvom nižšieho rozsahu administratívnych úprav cien. Aktualizované krátkodobé predikcie NBS poukazujú, že koncoročný vývoj inflácie sa nachádza pod stredom cieľového intervalu na rok 2005, pričom vo februári by malo cenovú hladinu ovplyvniť pokračovanie rastu cien v oblasti bývania, ako aj sezónneho rastu cien potravín. Medzimesačná dynamika spotrebiteľských cien by však oproti januáru mala byť pomalšia.

Decembrový vývoj ukazovateľov reálnej ekonomiky naďalej korešponduje s ich dlhodobejším vývojom a potvrdzuje očakávané rastové tendencie domáceho dopytu, tak v oblasti investičného dopytu, ako aj koneč-

nej spotreby. Aj vo vývoji externej bilancie pretrváva niekoľkomesačný trend prehlbovania kumulatívneho pasívneho obchodného salda s očakávaným dopadom na zvýšenie záporného prírastku čistého exportu na vytvorení HDP v roku 2004.

Pri rozhodovaní o úrokových sadzbách brala Banková rada NBS do úvahy aj aktuálny vývoj na devízovom trhu. Aj vo februári pretrvával vplyv rôznych faktorov pôsobiacich na dynamické zhodnocovanie sa slovenskej koruny voči euru. Miera nominálnej apreciácie rovnako ako tendencia k pokračujúcemu posilňovaniu nie sú v súlade s rovnovážnym vývojom výmenného kurzu slovenskej koruny a nadmerné zhodnocovanie slovenskej koruny by mohlo spôsobiť prílišné a neodôvodnené zníženie inflácie, ktoré by bolo dosiahnuté na úkor rastu ekonomiky. Súčasne by takýto vývoj znamenal riziko pre pokračovanie tak reálnej, ako aj nominálnej konvergenzie slovenskej ekonomiky. Vzhľadom k tomu, že najnovšie informácie o makroekonomickom vývoji nepredstavujú dodatočný impulz pre tak dynamické zhodnocovanie výmenného kurzu, je zrejme že sa jedná o vplyvy pôsobenia krátkodobého kapitálu motivovaného očakávaniami ďalšieho posilňovania kurzu koruny voči euru, ako aj kladným úrokovým diferenciálom. To sa prejavuje aj v tom, že v prostredí sterilizačnej pozície domácich obchodných bánk sa časť krátkodobého kapitálu realizuje aj v štandardných menovo-politických operáciách NBS.

V priebehu februára pristúpila NBS k intervenciám na

devízovom trhu s cieľom zabrániť ďalšiemu neprimeranému zhodnocovaniu výmenného kurzu. Zároveň na pravidelných rokovaniach, na ktorých Banková rada NBS rozhoduje o menovo-politických operáciách na finančnom trhu, bolo rozhodnuté o odmietnutí všetkých ponúk komerčných bánk v rámci sterilizačného tendra NBS. Banková rada NBS tak z dôvodu neakceptovateľného vývoja na devízovom trhu pristúpila k využitiu nesterilizovaných intervencií.

Situáciu na devízovom trhu považuje Banková rada NBS za neuspokojivú, nakoľko pokračovanie v tak dynamickom nerovnovážnom zhodnocovaní od začiatku roka môže ohroziť plnenie inflačného cieľa v strednodobom horizonte. Akceptácia súčasného pokračovania takéhoto vývoja by sa v nasledujúcom období prejavila v značnom odchýlení aktuálneho kurzového vývoja od rovnovážneho a toto prestrelenie by inými slovami predstavovalo riziko v podobe nastolenia rovnováhy v budúcom období vo forme znehodnotenia slovenskej koruny s neželanými dopadmi na cenový vývoj a ekonomickú stabilitu. Preto je NBS, v súlade so svojou stratégiou, pripravená operatívne použiť dostupné nástroje na zvrátenie neželaného vývoja v kurzovej oblasti.

Posúdením týchto faktorov rozhodla Banková rada NBS o znížení úrokovej sadzby pre dvojtyždňové repo tendre na 3 %, pre jednodňové refinančné obchody na 4 % a pre jednodňové sterilizačné obchody na 2 %.

Tlačové oddelenie OVI NBS

TLAČOVÉ SPRÁVY

Nové platobné terminály

VÚB banka s najväčšou sieťou platobných terminálov v Slovenskej republike – viac ako 5800, uzatvorila so spoločnosťou Transacty Slovakia zmluvu, ktorej predmetom je implementácia a prevádzka integrovaného riešenia prepojenia platobných terminálov v jednom novotvorenom bratislavskom obchodnom dome.

Ide o prvú inštaláciu 32 bitových platobných terminálov značky Ingenico, ktoré sú vybavené Ethernet rozhraním a zapojené prostredníctvom lokálnej LAN siete a TCP/IP protokolu cez sieť GPRS. Softvér celého riešenia bol vyvinutý spoločnosťou Transacty Slovakia.

Výhodou pre prevádzkovateľa obchodného domu je efektívna akceptácia platobných kariet s optimalizovanými prevádzkovými nákladmi a pre konečného zákazníka vysoká rýchlosť uskutočnenia transakcie.

Riešenie používa moderné komunikačné technológie, ktoré umožňujú nasadenie efektívnej infraštruktúry inte-

grovaného riešenia bez nutnosti implementácie špeciálnych prvkov infraštruktúry len pre platobné terminály. Jedná sa najmä o použitie lokálnej Ethernet siete so štruktúrovanou kabelážou a dátový prenos prostredníctvom GPRS siete vzduchom.

VÚB banka má na Slovensku 207 retailových a 26 firemných pobočiek. Je členom medzinárodnej bankovej skupiny Gruppo Banca Intesa. VÚB banka získala v tomto roku prestížnu cenu časopisu Euromoney „Awards for Excellence 2004“ ako najlepšia banka na Slovensku a taktiež cenu časopisu The Banker „Bank of the Year 2004 in Slovakia“.

Transacty Slovakia, a. s., člen skupiny EPI, zabezpečuje nepretržitú autorizáciu a spracovanie elektronických transakcií on-line v sieti bankomatov a platobných terminálov. Viac než desať rokov poskytuje svoje služby finančným inštitúciám a v súčasnosti pracuje v spoločnosti 130 zamestnancov.

Patrícia Packová, Transacty Slovakia, a. s

ÚFT zverejnil zoznam renomovaných ratingových agentúr

Úrad pre finančný trh (ÚFT) zverejnil dňa 24. februára 2005 na svojej internetovej stránke www.uft.sk zoznam renomovaných agentúr špecializujúcich sa na oceňovanie investičného rizika (ratingové agentúry). V mesiaci marec 2005 bude tento zoznam zverejnený aj vo vestníku ÚFT.

Prvých sedem ratingových agentúr bolo zaradených na zoznam v súlade s ustanovením § 87 ods. 5 zákona

č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého úrad do zoznamu zaradi ratingovú agentúru, ktorá je zaradená v období vydané príslušným orgánom členského štátu EÚ alebo OECD. Len ratingy pridelené týmito ratingovými agentúrami môžu dôchodkové správcovské spoločnosti brať do úvahy pri rozhodovaní o investovaní majetku v dôchodkových fondoch.

M. Kačmár, ÚFT

Zoznam renomovaných agentúr špecializujúcich sa na oceňovanie investičného rizika

P.č.	Názov	Sídlo	Dátum zápisu
1.	CRA RATING AGENCY	Washingtonova 17, Praha, 110 00, Česká republika	24. 2. 2005
2.	Dominion Bond Rating Service	200 King Street West, Toronto, ON M5H 3T4, Kanada	24. 2. 2005
3.	Evropská ratingová agentura	Na Příkopě 392/393, Praha, 110 00, Česká republika	24. 2. 2005
4.	Fitch Ratings	One State Street Plaza, New York, NY 10004, USA	24. 2. 2005
5.	Mikuni & Co.	Toranomon 45 MT Building, Tokyo, 105-0001, Japonsko	24. 2. 2005
6.	Moody's Investors Service	99 Church Street, New York, NY 10007, USA	24. 2. 2005
7.	Standard & Poo's	55 Water Street, New York, NY 10041, USA	24. 2. 2005

TLAČOVÉ SPRÁVY ECB

Správa o medzinárodnom postavení eura

Európska centrálna banka zverejnila na svojej internetovej stránke ročnú Správu o medzinárodnom postavení eura. Správa je v poradí už štvrtou tohto druhu. Tak ako predchádzajúce správy, i táto najnovšia odzrkadľuje po-

kračujúce úsilie ECB monitorovať a analyzovať používanie eura obyvateľmi mimo eurozóny.

Správu možno nájsť na stránke ECB v časti Publikácie/Publications. Tlačenú veriu publikácie si možno písomne objednať na adrese Press and Information Division, ECB.

Správa o stave vývoja systému TARGET2

Rada guvernérov ECB schválila vytvorenie jednotnej spoločnej platformy (Single Shared Platform – SSP) pre systém TARGET2 na základe spoločného návrhu troch centrálnych bánk – Banca d'Italia, Banque de France a Deutsche Bundesbank.

Správa o stave vývoja systému TARGET2 sa zaoberá tromi hlavnými otázkami – poskytovanými službami, cenovou politikou a prechodom na nový systém

TARGET2. Rada guvernérov o týchto otázkach rozhodla 16. decembra 2004. Svoju účasť v systéme TARGET2 potvrdili všetky centrálné banky eurozóny. Eurosystém bude o stave vývoja systému TARGET2 verejnou aj naďalej priebežne informovať.

Plné znenie správy je možné nájsť na internetovej stránke Európskej centrálnej banky:

<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/target2progressreport200502sk.pdf>

Zdroj: ECB, tlačový a informačný odbor

Ukazovateľ	Merná jednotka	2000	2001	2002	2003	2004				
						8.	9.	10.	11.	12.*
REÁLNA EKONOMIKA										
Hrubý domáci produkt 1) 2)	mld. Sk	690,7	716,8	749,9	783,4		615,2*			
Medziročná zmena HDP 3)	%	2,0	3,8	4,6	4,5		5,4			
Miera nezamestnanosti 4)	%	17,9	18,6	17,5	15,6	13,2	13,1	12,7	12,6	13,1
Spotrebiteľské ceny 3)	%	8,4	6,5	3,4	9,3	7,2	6,7	6,6	6,3	5,9
OBCHODNÁ BILANCIA 2)*										
Vývoz (fob)	mil. Sk	548 372	610 693	651 256	803 037	580 581	661 090	745 044	826 712	895 535
Dovoz (fob)	mil. Sk	590 728	713 898	747 883	826 625	604 493	688 392	775 723	862 955	941 058
Saldo	mil. Sk	-42 356	-103 205	-96 627	-23 588	-23 912	-27 302	-30 679	-36 243	-45 523
PLATOBNÁ BILANCIA 2)										
Bežný účet	mil. Sk	-32 941,1	-84 891,5	-87 900,5	-10 198,5	-27 856	-30 968,7	-32 194,6	-36 010,6	
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	63 415,1	83 173,0	234 308,9	64 541,5	57 764	55 078,2	58 176,1	54 848,7	
Celková bilancia	mil. Sk	34 168,8	6 866,9	160 596,0	52 446,2	39 299	32 987,4	33 599,4	31 116,7	
DEVÍZOVÉ REZERVY 4) 9)										
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 581,7	5 437,3	10 380,6	13 406,1	14 344,0	14 410,9	14 822,6	15 466,1	16 778,7
Devízové rezervy NBS	mil. USD	4 076,8	4 188,7	9 195,5	12 149,0	13 128,3	13 218,7	13 517,1	13 912,9	14 913,1
ZAHRAŇIČNÁ ZADLŽENOSŤ 4) 7)										
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	10,8	11,3	13,2	18,3	18,9	19,5	20,7	21,8	
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	2 021	2 095	2 452	3 406	3 520	3 632	3 842	4 059	
MENOVÉ UKAZOVATELE										
Devízový kurz 5) 6)	Sk/USD	46,200	48,347	45,335	33,604	32,939	32,825	32,081	30,532	29,074
Peňažná zásoba [M2] 4) 8)	mld. Sk	580,4	649,2	681,5	730,1	742,3	748,4	749,3	758,4	779,9
Medziročná zmena M2 3) 8)	%	14,2	11,9	4,7	7,1	4,7	6,2	5,4	5,5	7,5
Úvery podnikom a obyvateľstvu 4) 8)	mld. Sk	396,1	321,7	330,2	378,1	395,4	402,1	408,3	409,3	409,2
ŠTÁTNY ROZPOČET 2) 4)										
Príjmy	mld. Sk	213,4	205,3	220,3	233,1	153,7	172,8	195,9	213,7	242,4
Výdavky	mld. Sk	241,1	249,7	272,0	289,1	178,5	202,3	226,4	247,8	312,7
Saldo	mld. Sk	-27,7	-44,4	-51,7	-56,0	-24,8	-29,4	-30,5	-34,1	-70,3
Klientske služby										
Priemerná úroková miera										
jednoročné vklady	%	9,76	6,63	5,70	3,76	3,38	2,95	2,91	2,83	2,71
krátkodobé úvery	%	13,61	11,25	9,93	8,30	6,49	6,47	6,57	6,46	5,87
krátkodobé čerpané úvery	%	11,95	9,18	8,98	7,47	8,21	8,11	8,10	8,16	7,45
PEŇAŽNÝ TRH										
Úrokové sadzby stanovované Bankovou radou NBS, platnosť od 10)		27.12.2000	26.3.2001	18.11.2002	22.12.2003	1.7.2004	1.7.2004	1.7.2004	29.11.2004	29.11.2004
1-dňové operácie – sterilizačné	%	9,25	6,00	5,00	4,50	3,00	3,00	2,50	2,50	2,50
– refinančné	%	6,25	9,00	8,00	7,50	6,00	6,00	5,50	5,50	5,50
2-týždňová limitná sadzba NBS	%	8,00	7,75	6,50	6,00	4,50	4,50	4,00	4,00	4,00
pre štandardný REPO tender										
Základná úroková sadzba NBS					6,00	4,50	4,50	4,00	4,00	4,00
Priemerná úroková miera z medzibank.vkladov (BRIBOR) **										
overnight	%	7,97	7,34	7,20	5,93	4,06	3,98	3,94	4,35	3,22
7-dňová	%	8,47	7,73	7,75	6,29	4,25	4,30	4,33	4,44	3,78
14-dňová	%	8,53	7,76	7,80	6,34	4,25	4,33	4,38	4,42	3,85
1-mesačná	%	8,58	7,77	7,83	6,32	4,14	4,25	4,37	4,36	3,82
2-mesačná	%	8,58	7,77	7,81	6,24	4,05	4,19	4,34	4,31	3,81
3-mesačná	%	8,57	7,77	7,79	6,18	3,96	4,16	4,26	4,22	3,74
6-mesačná	%	8,57	7,77	7,74	5,93	3,36	4,05	4,12	4,07	3,66
9-mesačná	%	7,94	7,76	7,72	5,78	3,79	3,95	4,05	4,00	3,64
12-mesačná	%	7,97	7,76	7,70	5,70	3,75	3,93	4,03	3,97	3,62

1) stále ceny, priemer roka 1995

2) kumulatívne od začiatku roka

3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka

4) stav ku koncu obdobia

5) kurz devíza stred, priemer za obdobie

6) od 1. 10. 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu

7) od 1. 1. 1999 zmena metodiky

8) vo fixnom východiskovom kurze k 1. 1. 1993

9) od 1. 1. 2002 zmena metodiky

10) dátum, od ktorého je daná úroveň úrokových sadzieb v platnosti na základe rozhodnutia BR NBS

* predbežné údaje

** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozit v SR“

**PREHĽAD VZDELÁVACÍCH PODUJATÍ INŠTITÚTU BANKOVÉHO VZDELÁVANIA NBS
NA OBDOBIE APRÍL – JÚL 2005**

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum
APRÍL	
Dištančné štúdium: Bankovníctvo v Európskej únii	apríl – november
Dištančné štúdium: Bankové účtovníctvo v praxi II – Vybrané finančné produkty banky a ich účtovanie	apríl – jún
Writing For Professional Needs	apríl – jún
Medzinárodné účtovné štandardy IAS/IFRS a ich využívanie v praxi III	4. – 5.
Cyklus špecializovaných seminárov z vnútorného bankového auditu - Vnútorný audit finančných výkazov	5.
Ekonomická analýza banky	6. – 7.
Základný kurz grafológie	6. – 8.
Európska únia a integrácia SR do EÚ I	11.
Medzinárodné účtovné štandardy (IAS) pre risk manažérov a finančných analytikov	11. – 12.
Základné deriváty finančného trhu – oceňovanie a účtovanie	11. – 14.
Financovanie projektov vrátane spolufinancovania projektov z eurofondov	13. – 15.
Finančné riziká banky a ich riadenie III	14.
Lektorské zručnosti I	14. – 15.
Dokumentárne akreditívy a záruky	18. – 20.
Úverové obchody II – Identifikácia rizík v úverových obchodoch	20. – 22.
Interný audit v podmienkach Bazileja II – 2. stupeň	21.
Workshop zameraný na aktuálne otázky riadenia ľudských zdrojov	21. – 22.
Európska únia a integrácia SR do EÚ II	25.
Nové trendy v oblasti štruktúrovaných produktov v EÚ	26.
Cyklus špecializovaných workshopov – Social English & English for Business Travel	28.
MÁJ	
Platobný styk a medzibankový platobný systém	2. – 3.
Cyklus špecializovaných seminárov z vnútorného bankového auditu – Vnútorný bankový audit informačných systémov	3.
Obchodný zákonník z pohľadu bánk	4.
Lektorské zručnosti II	5. – 6.
Európska únia a integrácia SR do EÚ III	9.
Medzinárodné účtovné štandardy IAS/IFRS a ich využívanie v praxi IV	9. – 10.
Rozvoj pamäti a rýchle čítanie	10. – 11.
Outdoorový tréning zameraný na manažérsky rozvoj	11. – 13.
Finančné riziká banky a ich riadenie IV	12.
Euro – ochranné prvky a falzifikáty	16.
Banking and Financial English	16. – 19.
MS Excel 2000 – Kontingenčné tabuľky	18.
Peňažné a devízové trhy	18. – 19.
Úverové obchody bánk III – Riešenie rizikovej úverovej pohľadávky	23. – 24.
Banková nemčina I	23. – 24.
Účtovanie v bankách podľa predpisov platných v SR	23. – 25.
Účtovná závierka podľa medzinárodných účtovných štandardov ako podklad pre finančné rozhodnutie	25.
Kurz osobnostného rozvoja zamestnanca banky	26. – 27.
Cyklus špecializovaných seminárov z vnútorného bankového auditu – Vnútorný bankový audit bezpečnosti SAP	31.
JÚN	
MS Excel 2000 – Práca s grafmi	1.
Právnické minimum pre manažéra – neprávnik	1. – 2.
Lektorské zručnosti III	1. – 2.
Poskytovanie úverov privátnej klientele	6. – 7.
Banková nemčina II	6. – 8.
Praktické využitie zmenky v zahraničnom i tuzemskom obchodnom styku, výhody a riziká	7. – 8.
Oceňovanie a preceňovanie vybraných opcií finančného trhu	8. – 9.
Outdoorový tréning zameraný na tímovú prácu	9. – 10.
Medzinárodné účtovné štandardy IAS/IFRS a ich využívanie v praxi V	13. – 14.
Indexové obchodovanie	14.
Vytváranie dokumentov použitím viacerých programov MS Office	15.
Elektronické bankovníctvo	15. – 16.
Cyklus špecializovaných workshopov – Writing for Business	16.
Riadenie aktív a pasív (pre členov ACI Slovakia)	20. – 22.
JÚL	
Medzinárodné účtovné štandardy IAS/IFRS a ich využívanie v praxi VI	11. – 12.